

Georg Ludwig Starhemberg von

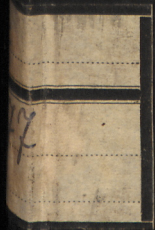
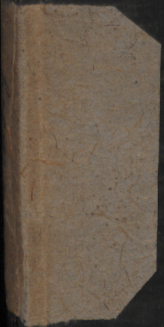
**Oratio De Maiestate Imperii Romani : In Publico Procerum & cultorum
Academicorum consessu spectatissimo Illustris Ludoviciana, quae est Giessae
Hessorum celeberrima Academia, habita Die 30. Martii Anno 1617.**

Rostochi[ij]: Richel, 1628

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn73046587X>

Druck Freier Zugang

Fc-3177.

ORATIO 37-15
De
MAJESTA-
TE IMPERII
ROMANI,

In
PVB^{LI}CO PROCERV^M
& cultorum Academicorum con-
fessu spectatissimo
ILLVSTRIS LVDOVICIAE
nae, quae est Giessæ Hessorum ce-
leberrima Academia,
habita.

Die 30. Martij Anno 1617.

à

GEORGIO LVDOVICO BARONE
STARHEMBERGIO &c.

Accesserunt ejusdem Disputationes,

- I. De Testamentis.
- II. De Literis & Armis.

ROSTOCHI

Iterum excusa typis Richelianis,

Anno M. DC. XXVIII.

Jc - 3177.

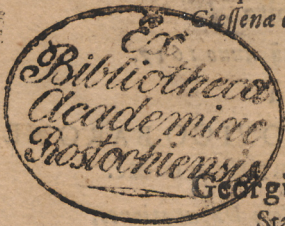
ILLUSTRI ET GENEROSO

Domino,

DN. LUDOVICO BARONI

de STARHEMBERG, & in Schönbus
hell/ Domino in Oberpuellach, Albrechtsberg,
Wolffstain & Sitzenthal &c. Sacrae Cæsareæ
Majestatis Cubiculario ac Fiscii Aulici Con-
siliario, Domino Parenti suo
dilecto,

*Hanc Oratiunculam de Majestate Impera-
toria, in publico Procerum Academiae
Pisensinae confesso recitatam, de-
bita observantia
offert*

Georgius Ludovicus Baro
Starhembergius &c.

R E C T O R

ACADEMIÆ GIESSENÆ

M. CHRISTOPHORUS

SCHEIBLERUS LOGICÆ &

Metaphysicæ Professor &

Pædagogiarcha

Benevolo Lectori S. P. D.

Irca finem superioris
anni, ad inclytam Aca-
demiam nostram ap-
pulit, Illustris & Generosus
Dominus, Dominus Georgius
Ludovicus Baro de Starhem-
berg Austriac⁹, secumque tum
temporis attulit singularem Na-
turæ, Ingenij & Judicij bonita-

A 2

tem,

tem, variarum linguarum notitiam, eamq; quæ ætatem ejus longè superaret, eruditionem singularem: Qualem ab eo tempore se gesserit, nostis ad unum omnes. Nempe in eo totus fuit, ut inter alia corporis exercitia, inceptum studiorum cursum feliciter continuaret, & ad exoptatum finem perduceret. Atq; horum laborum ac studiorum suorum eam apud omnes laudem & applausum promeruit, & toto vitæ suæ genere omnium animos sibi devinxit, ut ad sui honorem & amorem inde provocarit omnes. Decre-
vit

vit autē hujus eruditionis suæ
etiam publicum specimen ede-
re, eandemq; publicâ Oratio-
ne in Auditorio solenni, & Pro-
fessorum omniū confessu com-
monstrare. Selegit ad hoc in-
stitutum Generositas ipsius eam
materiam, quæ & dignitate cū
alijs quibusvis certare possit,
& ipsius statui maximè cōgrua
sit. Sunt scilicet aliqui singula-
res Imperij Romani osiores &
rosiores, malè feriatī homines,
qui valde laborant in eo, ut Ro-
mani Imperij dignitati atq; exi-
stimationi detrahant. Hæc in-
tentione, quæ sub imagine quar-

tæ Bestiæ à Daniele Propheta
dicta sunt, contra vulgarem in-
terpretationem, in controversi-
am vocantur. Alij, Imperato-
ri nostro Majestatem abrogant,
jura Majestatis detrahunt, & to-
tum Imperium verè Monar-
chicum, in alium regiminis sta-
tum commutant. Inprimis au-
tem celeberrimus ille Politico-
rum Bodinus, ut ostenderet, par-
tim suam adversus Imperium
Romanum invidiam, partim
singularem in Galliam, Patriam
suam, affectum & adulationē,
admodum prolixus est, ut, quæ
dixi, jura Majestatis Imperio
Roma-

Romano detrahat. Atq; has
contra contumelias Bodini, ista
quam dixi, Oratio instituetur.

Ad hunc igitur actum, cives
Academici, vos amanter invi-
to, ut ad meridiem peroranti i-
pius Illustri Generositati adef-
se & applaudere, utrumq; & in
Romanum Imperium amorem,
& adversus ejus osiores indi-
gnationem, ostendere velitis.
Valete P.P. sub sigillo majori A-
cademiæ Gieffenæ, Anno 1617.
30. Martij.

A 4 ORA-

ORATIO
DE IMPERII ROMANI
MAIESTATE.

N ruborem me daret,
merito, Magnifice Do-
mine Rector, Illustris &
Generose Domine Ba-
ro, Strenue ac Nobilissi-
me Domine Capitaneæ,
Viri admodum Reverendi, Clarissimi,
Consultissimi, Experientissimi, Excel-
lentissimiq; Studiosi Nobilissimi Præ-
stantissimi &c. In ruborem inquam me
jure daret, loci hujus, in quem conscen-
di, dignitas & splendor, amplissimus
ordo, Patres conscripti & prolixo ho-
nore suspiciendus confessus, tamq; de-
licatus & catervatus studiosorum con-
fluxus. Non possum enim non admo-
dum formidare, si ætatis & ingenij mei
rationes ineam, rei; de qua dicturus,
magnitudinem & Majestatem penitius
inspiciam, ne in medio verborum cursu
vel interfistam tremore, vel pavore
succussus præstranguler, aut rei digni-
tate

rate obruar. Erigit tamen & velut vi-
talem auram mihi præbet singularis
vestra in me benevolentia & attentio,
ut abrupto quodammodo timoris vin-
culo, confidentius insurgam. Sicut e-
nim nautis, postquam explicatis velis
in altum progressi, grata & omnibus
rebus antiquior cœli esse solet sereni-
tas: sic & mihi turbidum dicendi mare
ingressio, nihil amicus aut benignius
accidere potest, quam spirantes favoris
vestri laudatissimi croci. Ne autem
prologum fabulâ prolixiorē reddā,
& longâ verborum circumductione ve-
stras aures fatigem, misso lautiorē in-
gressus apparatu, instituti mei rationē,
in ipso statim limine, in scenam produ-
cam, de multis paucissima, & maximis
referens minima.

Cum non ita pridem in quæstionem
hanc inciderem, quid de Imperij Ro-
mano-Germanici Majestate & præ-
minencia sentiendum esset, num illa
adhuc inviolabilis ossibus & medullis
Imperatoris inhaereret, an verò ad Im-

A 5

perij

perij Proceres devoluta, penes eos ressi-
deret; cumque ejus quæstionis suavi-
tate non minus quam utilitate, non me-
diocriter animus demulceretur meus,
partim etiam adductis Bodini cavillis
justâ indignatione excandesceret, vo-
lupte fuit, patefacto mihi aditu, pleniori
rationis indagine hujus quæstionis sal-
tum cingere, & per præsentis Orationis
nemora, veritatem ejus, levi ac simplici
filo quærere.

Et quamvis stulta hæc mea videri
possit consultatio, ceu Jureconsultus
Celsus Labeoni rescripsit, *l. ff. qui testam.
fac. poss.* Et plus quam ridiculum dubi-
tare, an penes Imperatorem Romanū,
summum terrarum & totius orbis Do-
minum, *l. deprecatio. ff. ad L. Rhod. de jact.*
Et Monarcham, Majestas, character e-
jus inseparabilis, resideat; quod per-
inde esse videtur, ac si quæram, num.
ignis urat, aut aqua rato naturæ ordine
humectet. Quinimo rem perstringere
in claris terminis, tam stultum est, quàm
sub sole clarissimo, mortale lumen in-
ferre,

ferre, ut gravissimè dicit Rolandus à Valle, 2. *consil.* 70. *in pr.* Nihil tamen, dicente Justiniano Imperatore sacratissimo, sic indubitatum inter homines; ut non possit, licet valdè sic justissimum, sollicità quandam suscipere dubitationem: *Nov.* 44. *in pr.* Nihilque tam absurdum aut ridiculum, quin Philosophum quempiam auctorem habuerit. Imò nullius rei tam liquida & obvia veritas, quam non forcillet calumpiantium iniquitas.

Veritatem Majestatis Imperatoriae, divina auctoritate & oraculis munitam, *Daniel.* 2. & 7. multis annorum Centurijs roboratam, dicacis linguæ lasciviâ, & petulantis calami crenâ ambitiosè perstringere non erubuit, nostri Imperij perpetuus osor, Bodinus, qui velut Rhadamanthus aliquis, non tamen à Jove delegatus, acrioris judicij censura, inviolabilem Imperij Romani Majestatem lacerat. Quare in praesentia ei diem condicere, eumq; in jus vocare, defixa statutaq; animi mei stat sententia.

gentia. Ne autem in tanti nominis au-
ctorem injurius sim, ingenuè fateor.,
Bodinum virum fuisse omnigenæ co-
gnitionis accuratione ad assem forma-
tum, eloquentiæ laude clarum, rerum
experientiâ & antiquitatis cognitione
instructissimum., Politicorum nostro
tempore facilè Principem, modò intra
modestiae fines affectuum fræna cobi-
bisset, & juxta suam ipsius doctrinam,
rationi Imperium, non cupiditati suæ
tribuisset obsequium. *Bodin. lib. 1. de Re-
pub. c. 3. in pr.* Sed quemadmodum, Se-
neca teste, nullum magnum Ingenium
sine mixturâ dementiæ, ita nec Bodi-
niani Ingenij eminentia remota fuit à
fæce & mixturâ calûmniæ, quæ non
exiguam dementiæ speciem arguit, cu-
jus causa & occasio ex ipsiusmet Bodi-
ni scriptis passim obvia.

Ægrè enim semper & indigno ani-
mo tulit, quod Carolo V. Invictissimo
Imperatori, posthabito Francisco Gal-
liæ Rege, summa Imperij Romani axi-
omata Electores serenissimi deferrent;
Itaq;

Itaq; præjudicio, quod aliàs omne tol-
lit iudicium, doctissimus ille vir labora-
vit, quod ut elucescat clarius, funda-
menta & rationes, quibus veritas hujus
quæstionis innititur, pro mei Ingenij
modulo in medium adducam. Et qui-
dem notum est Imperium Romano-
Germanicum ex capite & membris
Thuan. lib. 2. histor. in pr. compositum esse.
Caput Imperator est, uti & hæc deno-
minatio ei non solum ab èxteris natio-
nibus, sed etiam multis Imperij attri-
buitur constitutionibus. Unde Mo-
guntinus Collegij Electoralis Decanus
Reverendissimus, quando eligendus est
Rex Romanorum, jurat, quod velit e-
ligere orbi Christiano caput. *Aur. Bull.*
Carol. 4. tit. 2. Eandem appellationem
sibi ipsis passim Imperatores tribuerunt.
Maximilian. 2. in Recess. de Anno 1566. §. Wir
wollen nach. Hoc itaq; capite nihil post
deum Immortalem in terris est sanctius,
l. ult. C. de legib. VVesenb. in Parat. ff. ad L. Jul.
Majest. Nihil Imperatore Romano Au-
gustus, qui tanquam stella matutina,

cap

tantum inter omnes Reges eminent; quantum lenta solent inter viburna cupressi, ut sub pastoris habitu, de sua Roma Maro cecinit: Hunc cœlestis Imperator, cum adhuc in matris utero clausus esset, terræ Monarcham agnovit, eique censum non solum non denegavit, *Luc. 2. 12. Matth. 22. v. 21.* sed & dare iussit. Huic perennem & cum ævo duraturam felicitatem divina ominantur Oracula. *Daniel. 2. & 7.* Virtus & fortuna pariter æternitatem promiserunt, *Heinsius Orat. 20.* Ut non immeritò Deus terrenus, juxta illud *Psalmistæ, Dij vos estis,* prædicetur, *Psalm. 82.* Præterq; Deum immortalem & Ensem superiorem agnoscit neminem, *Thomas Michael de jurid. concl. 2. lit. b.* Hinc Justinianus imperator graphicè & verè inquit: Hanc nos gratiam Deo referendam putamus, quod Imperii Coronam nobis impoluit. *Nov. 28. 14. inf.* Quo collineat Regum quos Sol illuxit sapientissimus, dum dicit, Dei cum gratia Reges regnare, *Proverb. 8. v. 15.* Virtutemq; hanc esse

esse Altissimi. Quis itaq; tam alienus
à veritate esset, qui ab eminentissimo
orbis terrarum capite, & omnis pote-
statis ac dignitatis apice, Maiestatem
inviolabili nexu ei unitam, temerita-
tis ungue avelleret, quam nec altissima
montium cacumina percellere, nec
profundissimæ fluviorum fossæ, nec
immensæ Oceani voragines & gurgi-
tes absorbere valerēt: Quare ut ex ipsi-
us rei visceribus veritatem nostri the-
matis eruam, nullum me posse putavi
arare æquor utilius, quam si Bodinum
suo proprio mucrone iugulare cona-
rer. Et quidem ipse Bodinus passim
de iure Maiestatis tractans, Maiestatem
habere eum scribit, qui post Deum im-
mortalem, maiorem se ipso videt ne-
minem. *lib. 1. Republ. c. 8. pag. 126.* Ecquid
accommodatius ad propositi nostri ra-
tionem dici aut scribi potuisset? paulò
enim antè demonstratum fuit divinis
Oraculis, ipsorum Imperatorum con-
fessione, quæ probationum omnium
superlativa, omnium nationum con-
sensu

senſu, Imperatorem Romanum præter Deum & Enſem ſuperiorem agnoſcere neminem.

Videamus aliam Bodini definitionem, in qua adſerit Maiestatem eſſe ſummam legibusque ſolutam poteſtatem. *c. 8. in pr.* Quis terſius Romani Imperatoris Majestatem ipſo Bodino delineare potuiſſet? Et ſanè ſummam & abſolutam ejus eſſe poteſtatem, quis niſi proſtigati pudoris ibit inficias? Quis unquam, qui vel primum juris veſtibus ingreſſus, non novit, Principem Romanum legibus ſolutum eſſe. *l. Princ. ff. de legib.* Quod nullâ lege, nullâ Imperij conſtitutione mutatum, cur id ſtare prohibebitur? Quis enim adhuc adſereret, Imperatorem teſtando ad teſtamentarias, in judicio ad judicia-rias ſolemnitates adſtrictum eſſe? Quinimò Imperatorem ſine ſtrepitu judicii, ſolâ facti veritate inſpectâ cognoscere, teſtis eſt omni exceptione maior. Neque enim legibus omnibus ſoluta Majestas humana cenſeri poteſt, cum ipſo
Bodino

Bodino teste, lex divina, lex naturæ;
lex omnium gentium communis eam
teneat *d. c. 8. pag. 132.* Digna siquidem
vox est Majestatis regnantis legibus al-
ligatum Principem profiteri, ut sanctis-
simè Theodosius & Valens Imperato-
res rescripserunt. *l. digna vo. C. de legib.*
Quare licet Princeps legibus merè civi-
libus & positivis, quæ ex auctoritate e-
jus & non naturæ promanant fontibus,
hoc est, in quibus auctoritas, non jus na-
turæ pro ratione est, solutus sit: (Nam
illa dicuntur merè civilia & positiva,
quæ ab omni necessitate vel probabili-
tate rationis naturalis seiuncta sunt, ut
cum ex temporum spaciis actus legiti-
mos, vel metimur, vel decidimus: *Jas.*
in parat. n. 13. de postulan.) Attamen quia
Princeps animata est virtutum ac veræ
Germanæq; iustitiæ effigies, qui nihil
magis in votis habere debet, quam ut
omnes actus sui instituantur secundum
Justitiam poli & fori, ut Baldus loqui-
tur, ne tempestatis potius quam pote-
statis plenitudine uti censeatur, *Jas. 2. con-*
B *si. 10. n. 7.*

f. 10. n. 7. absolutâ legibusq; solutâ potestate uti non præsumitur, nisi ratio tuendæ majestatis id flagitet, aut actus, quem gerit, aliter sustineri non possit. *Amplif. D. Gothof. Ant. disp. feud. 1. th. 1. lin. 6.* Tunc enim si pro utilitate Reip. veteres leges abrogandæ & utiliores promulgandæ, legibus solutum eum esse oportet: Quomodo enim veterum legum abrogationem sine Sacrilegii crimine, *l. Sacrileg. C. de divers. rescript.* intenderet, si iis de necessitate absolutâ adstrictus esset. Sic quando veniam ætatis ex plenitudine potestatis concedit, absolutâ legibusq; solutâ utitur potestate, cum ille actus aliter sustineri contra leges positivas non possit, & si quæ alia, citra publicæ utilitatis detrimentum ex plenitudine gerit.

Aliàs in propria utilitate & rerum acquisitione jure communi uti præsumitur, nec aliud voluisse unquam credendus est, quod aliter velle justè nõ potuit. Non enim juris ratio patitur, ut inde oriatur occasio injuriæ, unde in-

fa ori-

ra oriuntur. An. Fab. in C. lib. 1. tit. 11. defn. 1:
num. 4. Verissima itaque in Imperatore
Romano est Bodini Majestatis defini-
tio. Verum enimverò cum ex ef-
fectus cognitione, causæ indoles pate-
scat, dispiciemus, num effectus & at-
tributa Majestati à Bodino tributa, no-
stro Imperatori examissim conveni-
ant. Et verò quis non arbitretur, ut
Bodinus ipse loquitur, lib. 1. de Repub. c. 16:
pag. 233. eos summam habere potesta-
tem, qui leges subditis dare, qui bel-
lum indicere ac finire, qui Magistrati-
bus omnibus Imperium tribuere ac e-
ripere, qui tributa imperare, qui vaca-
tiones ac immunitates munerum arbi-
trio suo largiri, qui vitæ ac necis jus
habent, qui denique de Repub. statue-
re possunt. Quin autem leges tam
universales quam particulares Augu-
stissimus noster Imperator dare possit,
dubitare nefas esse duco: Quamvis
quâ universales, ex mutuâ Imperatoris
cum Imperii statibus conventionem,
non nisi ad sensu & suffragio Procerum:

B 2

Quod

Quod Sacratissimi Imperatores Theodosius & Valens, ex usu & utilitate Reipub. esse jamdudum subodorati, dum ad senatum Aëio & Symmacho Consulibus rescripserunt. *l. humanar. C. de leg.* Hoc enim non imbecillitatis, sed prudentiæ argumentum. Sic & in Gallia Edicta Regia nullam habent auctoritatem, nisi Curiarum consensu comprobata sint, ipso Bodino asserente; *Bodi. lib. 1. de repub. c. 8. pag. 149.* Quamvis eodem teste, Maiestas Gallix Regis omnem Maiestatem superet. Bellum indicere, classicum canere & Fecialem hosti mittere, cum non nisi supremæ si-
potestatis, quæ Imperatori nostro præ-
eminenter & secundum excellentiam, divinis Oraculis & ipsâ veritate suffragante, tribuitur, quis illâ sine evidente calumnia ei denegabit? Nam iure Romano is demum legitimus hostis censebatur, cui populus Romanus, *lib. hostis ff. de captiv. & pom. revers.* Vel Princeps, qui lata lege Regia, Populi Romani iura integra, communi voto ac
suffra-

suffragio consecutus, §. *Sed & quod 6. inst.*
d. jur. Nat. gent. & civ. bellum decrevit.
Et licet hodie propter dubiam & incertam
Martis aleam, ne in tanti periculi
re, quicquã Imperatores optimi teme-
re, præcipitanter aut defunctoriè, egis-
se censerentur, hanc absolutam pote-
statem, moderatã & æquissimã con-
ventionis lege temperarũt, citra Maje-
statis diminutionem, *l. digna vox C. de legib.*
ut non nisi communi Procerum con-
sensu belli faces accenderent, quò ala-
ciores ad communem hostem, tan-
quam incendium comũne restringen-
dum concurrerent, cum iovitis vena-
ri canibus perdifficile sit: Ideoque
summã æquitatis ratione, quod omnes
tangit, ab omnibus approbari, justum
est.

Quamobrem aliis Imperij statibus,
tanquam privatis, communi iure, ar-
morum publicorum usus regulariter a-
demptus est: *l. un. C. ut arm. usus & c.* Quã-
vis Germaniæ Principibus ex antiquis-
simo libertatis prætenso, sub certo ta-
men

men publicarum constitutionum moderamine, *imprimis in Rec. An. 1555. & 1556.* concessum, referente Waremundo ab Erenberg/ in eleganti suo de foederibus tractatu. *lib. 1. de foederibus. cap. 2.* Ut possint conscribere milites in propriam & aliorum salutem: Ideoque delectum agere, ad arma convocare jure territorii possunt: *Andr. Knick. de subli. terri. jur. c. 3. n. 238.* Habent jus Armandiæ & armamenta, jus muniendi arces, quod ipsum particulam Majestatis esse asserit Arnifæus^s de jure Majestatis, *lib. 1. de jur. Majest. c. 5. n. 8.* Magistratibus superioribus quod dare & eripere imperium Cæsar possit, certius esse autumo, quam ut ullâ probatione indigeat. Ille enim solus habet potestatem creandi Reges, & in Imperio Duces, Marchiones, eosque majoribus Ducatum & Principatum feudis investiendi, *Text. in ordin. cam. p. 2. tit. 7.* & justâ ex causa Banno Imperiali & aliis remediis deponendi. *confer. Geil. de vi publ.* Ex ipso itaque tanquam ex fonte Augustissimo

limo, omnium in orbe Romano re-
gnantium Imperium, potestas & digni-
tas radicaliter pullulat, profluit & pro-
manat, per concessionem, investituram,
confirmationem, commissionem, *Paurm.*
lib. 2. de jur. c. 4. nu. 22. & ibi alleg. ad eun-
demque per appellationes, nullitates
& querelas, tanquam ad Oceanum re-
fluit & recurrit. Thom. Michael de jurid. cōcl.
2. lit. Quin gloriosissimus Imperator
noster tributa imperet, vacationes &
immunitates munerum largiatur, vitæ
& necis jus habeat, ac de Repub. statu-
ere secundum fundamentales Imperii
leges possit; neminem nisi qui ab om-
ni Imperii Romani constitutione ali-
enus sit, dubitare puto. Ex ipsius ita-
que Bodini præceptis & traditionibus
luce evadit clarius, nemini rectius Ma-
jestatem, omnibus numeris absolutam,
tribuendam, quam Romano Principi.
ne autē indictâ causâ Bodinum damne-
mus, quibus ductus fundamentis, Impe-
ratoris Majestatem obscurare annititur,
câ quâ fieri poterit brevitatem, in me-

dium producam, ac veritatis novacula
præcidere conabor.

Et quidem principio ita scribit Bo-
dinus : *lib. 2. c. 6. pag 348.* Quoniam sem-
per accidit, ut ij, ad quos suffragiorum
jus pertinet, jura Majestatis imminu-
ant, ita quoque Creatores Principis
Germaniæ, jura Majestatis in sese tran-
stulerunt, quod quando contigerit,
scripsisse video neminem: Quoniam,
quæ paulatim irrepere solent, vix un-
quam percipiuntur: nec nisi conversi-
one secutâ sentiuntur. Neminem au-
tem esse arbitror, qui cum animadver-
tit, trecentos circiter Principes Germa-
norum, ac legatos civitatum, ad con-
ventus coire, qui jura Majestatis ha-
bent. Verum quàm infirmis pedibus
iste incedat prologus, neque in fibris,
aut libris, sed solum Bodini labris natus,
cuius facile obvium esse potest: Nec
enim semper accidit, qui jura suffragi-
orum habent, ut jura Majestatis immi-
nuât, quod multis exemplorum docu-
mētis, si opus esset, illustrari posset, To-
tus

tus insuper hujus argumenti nervus
radicatur in merè contingentibus, de
quibus non est certa & determinata
veritas. Nec enim probat adesse, quod
ut plurimum contingit abesse, ut vul-
gata juris fert regula. Evanescant er-
go tenues in auras, præposteræ Bodini
conjecturæ. In certis siquidem & in-
dubitatis non est locus coniecturis, sed
veritati detectæ & omnium oculis con-
spectæ quævis cedit præsumptio. *Menoc.*
2. præsumpt. 67, n. 32. & seqq. Quare cum
ipse Bod. facile animadvertere potue-
rit, non satis esse, arundineo huic opi-
nionis Scipioni inniti, idò evidentiora,
maiestatem destruentia, producere co-
natur argumenta, quibus ipse veritatis
meridies Experientia resistit. Ulterius
enim ita tricatur Bodinus, Principes Im-
perii tum Imperatori, tum singulis
Principibus ac civitatibus leges ponunt,
de bello ac pace decernunt, vectigalia
& tributa imperant. Verum hic Bo-
dino regerere possemus illam Philoso-
phorum maximam, quod contra ne-
B 5 gan-

gantem principia non sit laborandum.
Neminem enim esse puto quem latere
possit, Status imperii, in comitiis non i-
dedo convenire, ut Imperatori leges fe-
rant, sed ut de rebus Imperii, propo-
nente & presidente Imperatore, con-
sultent; ac si fas esse videatur, consul-
tationes in vim legis concipiant, com-
muni suffragio & assensu roborent,
quibus quidem, si publicum Imperii sta-
tum concernant, Imperator, non tam
ex Imperio Procerum, quam mutua
conventionem, obligeatur. Aliud itaq; est
ex mutuâ conventionem, aliud ex Impe-
rio *Paurm. de jurid. lib. 2. c. 2.* obligari.
Nam ipso asserente Bodino, jure gen-
tium, quo conventionis fides nititur,
Majestas tenetur. Unde consultatio-
nes suas Proceres non tam per modum
jurisdictionis, quam suffragii, nec tam
imperativè, quam subjectivè, debitâ
submissionis devotionem, Imperatori
offerunt, ejusque auctoritatem impe-
trant. Quid verò magis Imperato-
riam confirmabit majestatem.

Quæ

Quæ verò de belli, vectigalium,
& tributorum indictione subjungit,
ex iis, quæ pro thematis mei confirma-
tione adduxi, facile appareat, quæ
quasi iteratâ crambe repetere fas esse,
non duxi.

Ulterius veritati quã maximè cõvici-
um faciens Bodinus pergit, & asserit,
Principes Imperii & status, Imperia-
lis Curix judices, qui de capite, fa-
mã ac fortunis omnibus Imperatoris,
Principũ ac civitatũ judicare possunt,
dãdi & cõstituendi jus habet. Sed quã-
toperè hic à chordã aberret Bodinus, &
quam levia nugarum folia pro vivido
veritatis succo obtrudere conetur, ne-
mo, nisi qui fungum pro cerebro, & pe-
ponem pro corde gerit, non animad-
vertit. Falsum enim omninò, quod
soli Principes & status, judices Impe-
rialis Curix dant: Nam Judice Came-
ræ mortuo, vel munere ab se abdicato,
Cæsar certior factus, alium subrogat,
ut ex Cameræ ordinatio refert. Pe-
trus Denaisius, Juris Publici & privati
peritiff.

peritissimus. Assessores verò Imperator & Principes. Hinc Judicium Cæsaris das Kaysersliche Cammergericht / tanquam à potiori appellatur, *Ordin. Cam. & pas. in recessib.* Summique Principis Consistorium, ut Andreas Geil, testatur, *1. Obser. 42. n. 3. & obs. 84. n. 5. & obs. 97. num. 9.* Et quidem si Originem & occasionem Camerae instituentis inspiciamus, certum est, ad Consistorium Imperatoris, omnes causas olim devolutas esse: Cum verò illud, crescentibus litium seminibus, non sufficere videretur, Statibus quoque Imperii incommodum esset, curiam Imperatoris & iudicium tot locis sequi: Gravia præterea Imperatorum negotia, & bella, cognitioni non rarò remoram iniicerent, tempore Friderici III. & Maximiliani I. ratio inventa est, ut aula Imperatoris tanto causarum fasce levaretur, & Iustitiæ tamen satisfaceret. Cōvécū ergo inter Imperatorē & statū, ut Camera Imperialis institueretur, ubi competentes causæ, ea ratione & modo, quæ Camerae præscribit ordinatio, judica-

judicarentur. Quis itaque iudicium hoc,
quod Imperator, non in communione
majestatis, sed sollicitudinis & curarum
partem, pro utilitate Imperii assump-
sit, ejus Majestatem infringere sanâ
ratione assertum ibit.

Quamobrem patet, quod contenti-
osa Camerae Jurisdictio, ab Imperato-
re data & communicata sit, cum con-
sensu & consilio Procerum. Unde e-
tiam vice & nomine Imperatoris judi-
cat, omniaque sub nomine & sigillo
Imperatoris, non Imperii emanant,
secundum ordinationis dispositionem.
*Ordin. Cam. p. 3. tit. 12. Buxdorff. in diss. aur.
Bull. conclus. 61.* Falsum autem & absur-
dum est, quod Bodinus subnectit: Ca-
meram de capite, fama & fortunis Im-
peratoris cognoscere.

Quamvis enim de jure communi
Imperator neminem in terris, nisi Deum
Judicem cognoscat, sed ipse in propria
causâ jus dicat, *l. & hoc 41. de hered. inst. §.
fin. instit. de vulg. substit. l. pen. de his que in te-
stam. del. moribus tamen Imperii intro-*
ductum;

ductum, & Caroli Quarti Bullâ confirmatum, ut Imperator supercaussis, quibus impeditus fuerit, non in Camerâ, sed coram Electore Palatino Rheni, *Aur. Bul. c. 5. §. fin. Freher. de orig. Palat. l. c. 15.* conveniri possit. Quod tamen iudicium ipse Palatinus, non alibi quam in Imperiali Curia exercere potest, *Text. modo alleg. Buxdorff in diss. aur. Bul. conclus. 77.* nisi tanquam Princeps, ratione sui principatus conveniatur. Et hac ratione Imperatores in Camerâ, tanquam Archiduces Austriae, conventos fuisse, & sibi ipsis mandasse constat. *Buxdorff. alleg. loc.*

Porro litiû serendarû cupidissimus alium adhuc scrupulû injicit Bodinus, quo Imperatoris Majestatem denigrare contedit, dum asserit, Principes Imperii & Electores, Imperatorem de imperio deturbare, ac deicere posse, unde prono quasi fluit alveo, eos Imperatore superiores esse, & jura Majestatis possidere, idque exemplis Adolphi

dolphi primi, Wenceslai & aliorum;
planum facit.

Sed hæc ad speciem magis, quam
ad usum dicuntur. Quod enim E-
lectores Imperatorem deponere pos-
sunt, & aliquando deposuerint, id
non est regulare, sed irregulare &
Anomalum, ac non nisi turbato re-
rum & naturæ ordine contingit. Simi-
lis videtur Bodinus illis qui Naturæ re-
ctissimè agentis opera fastidiunt ac cõ-
temnunt, quod præter illius institutum
nonnunquam monstra generari videntur.
Certè Imperatorem legitime
in regimine constitutum, deponere
non possunt, siquidem post electionem
officio functi sunt, & Imperatori fasces
Imperii Majestatemque submisisse detu-
lerunt; quod ad nutum oculi, & ex
mero arbitrio revocare non possunt.
Non enim Rex postulatur ut Medicus,
eius Imperia durant quam diu pla-
cet ægroto. Hinc rectè Valerianus
Imperator ad Prætorianos: Ut me
ad Imperium eligeretis in vestrà erat
potestate: sed postquam electus sum,
quod

quod petitis, in meo est arbitrio, non a
lieno: pareatis: ego quæ facienda sunt
ruminabo, referente Nicephoro. *ii. hi-*
stor. cap. 1. Alio adhuc loco Mars fervet,
canente Bodino *Classicum*: Ille enim
juris nostri ignarus, Principes Imperii
& Proceres, non Imperatoris, sed Im-
perii fiduciarios esse, adeoque Impera-
torem non Dominum, sed nudum In-
spectorem & Curatorem prætendit.
Verum hoc telum obtusum, quod ha-
bet sub arundine plumbum, ne aërem
quidem verberat, nullâque refutatio-
ne, sed rejectione indiget. Quem enim
præterit, solum Imperatorem de ma-
joribus Imperij Ducatum & Principa-
tum feudis investire; Ideoque soli
ipsi horum cognitionem, si alterutri
parti abjudicari debet, reservatam, nec
Camære, nec Imperio communicatam,
tam expressa ordinationis Cameralis
cantant verba, *Ord. n. Cam. p. 1.* quàm
praxis in viridi Observantiâ posita ar-
guit. *Geil. obs. 1. n. 21. & obs. 29. n. 7. Paurm.*
de jurid. lib. 2. c. 4. Denique ita concludit
Bodi-

Bodin^{us}: Qui conveniri & damnari potest, ille summæ potestatis & Majestatis expers. Nam superiorem inferiori parere, naturæ repugnat ordini. Imperator autem noster, quod coram Palatino Electore conveniri possit, ex eura Bullâ, ipsi ultrò largiti sumus. Verum si hæc Bodiniana assertio robur haberet, necesse esset & Galliæ Regem, Majestatem nullam possidere, cum & is à Curia conveniri & damnari possit. Extat enim in actis Curie Parisiorum sententia, adversus Carolum VII. Regem lata, quâ damnatur, sylvam urbi proximam in Parisiorum usum cedere, ipso Bodino referente: *lib. 1. de Rep. c. 8. pag. 164.* cum tamen, eodem auctore, Francorum Monarchiâ nulla magis Regia fingi possit: *lib. 2. de Rep. c. 1. pag. 284.* Neque ipsa illatio magnam vim habet. Non enim necesse est, Judicem semper superiorem esse, cū receptū illud sit, eoque jure utamur: Ut si quis major, vel æqualis, subijciat se jurisdictioni alterius, possit ei & ad-

C

versus

versus eum sus dicit, dicente Ulpiano
Jureconsulto. l. 14. ff. 1. jurisd. Haec
rationes & fundamenta praecipua, qui-
bus confusus Bodinus falcem temeri-
tatis, in optimam Imperii Majestatem,
immittere, conatus fuit, verum irrito
conamine. Reliqua quae passim odij
virulentia spargit, adeo infirma sunt,
ut hoc loco digna non censeatur. Fulget
itaque adhuc & fulgebit sempiternis,
cum Sole & Luna radijs inviolabilis
Imperatoris Romani Majestas, quam
nec edax aetas, neque ulla unquam in-
obscurabit calumniae nubecula. Faxit
Jehova optimus, ut in sinu Casarea Ma-
jestatis, omnia Sacri Imperij Romani
membra, pie, tranquillè conque-
scere, & in perpetuum vire-
scere possint. Dixi.

FINIS.

DISPU-

DISPUTATIO PRIMA

DE

TESTAMENTIS,

SUB PRÆSIDIO

Viri Consultiss. & Clariss.

DN. JUSTI MEJERI

JC. & in Argentinensium Academia

Antecessoris &c. publicè
habita.

e. d. XXIV. Septemb. Anni cl. lxx. XVIII.

THESIS PRIMA.

 Cquiruntur Res vel singu-
læ, vel per universitatem;
§. fin. Instit. Per quas person. nob.
acquir. Donell. s. comm. 2. Per
universitatem acquiruntur
nobis successione, qua in jus univer-
sum succeditur: quæ duplex est, aut
enim viventi succeditur, utpotè ab
arrogatore in bona arrogati, §. fin. Instit.

C 2

pe

per quas pers. cuiq; acquir. tot. sic. Inst. de Ac-
quis. per arrogat. & à Monasterio in bona
eorum, qui monachorum numero esse
coeperint, Novell. 5. c. 5. Auth. Ingressi. C. de
s.s. Eccles. aut Mortuo, per hæredita-
tem: quæ defertur, velex Testamēto,
vel ab Intestato, id est, lege §. fin. Instit.
per quas person. cuiq; acqui. l. 3 §. 2. D. pro Socio.
Hinc dicitur successio alia testamēta-
ria, alia legitima, lib. 1. 3. D. de hered. petiti.
Primo loco de Successione testamēta-
riâ agendum; quia quàm diu hæres ex
Testamento speratur, tam diu legiti-
mus non admittitur, l. quàm diu. 89. de Reg.
jur. l. 39. l. 77. D. de Acquir. hered. & quæto-
admodum testamentaria hæreditas in
deferendo est prima, ita meritò in co-
gnoscendo prima erit.

2. Non potest nobis constare quo
modo hereditas ex testamento ad nos
devolvatur, nisi prius cognoverimus
**Quid sit Testamentum & quo-
tuplex**

tuplex. 2, Quibus permissum
sit, Testamentum condere, vel
non. 3, Qua forma & modo
conficiatur, & quænam ad id,
ut inde hereditas acquiri possit,
requirantur. De quibus hac vice.

3. Quid sit Testamentum
liquet ex definitione rei, quæ extat
in *l. 1. D. hoc tit.* ubi definitur Testamen-
tum voluntatis nostræ iusta sententia, de
eo, quod quis post mortem suam fieri
velit, vide *Clariss. Dn. D. Mejerum in colleg. Ar-*
gent. ad tit. D. Qui testam. fac. poss. th. 3. Num
perfecta sit hæc definitio variè inqui-
runt *Interpp.* ut videre est apud *Duar. ad d. r.*
6. 2. Viglium hic n. 29. Don. 6. com. 4. & Interpp.
ad pr. Inst. de Testam. ordin.

4. Definitio nominis proponitur
in *pr. Instit. de Testam. ordin.* ubi Testamen-
tum appellari dicitur ex eo, quod sit
testatio mentis, *Dauth. de Testam. n. 9. Ob-*
recht Diss. 19. thes. 25. & seqq. Dissentit Gellius

lib. 6. c. 12. Laurentius Valla. 6. c. 36. Dissent. etiam Reusnerus de Testam. & alij, putantes definitionem rei ibi contineri.

5. Hic ingens se offert disceptatio Dd. quærenrium, Cuiam juri rectius adscribatur testamenti factio? Quidam jurigentium adscribunt eam, quoad originem, juri verò civili quoad formam. Rectius ad jus civile etiam ratione originis eam referri putamus cum Gæddeo in tract. de Contrah. & commit. stipul. c. 2. n. 22. Forstero in tractat. ad Instit. jur. Disput. 12. th. 3. Dissent. Arumneus Exerc. 7. th. 3. Gilken. ad l. 1. C. de hered. instit. & Dd. ab ipso relati.

6. Dividitur testamentum in usitatum & Inusitatum. Inusitata tria fuere genera, quæ referentur in §. 1. Instit. -e Testam. ordin. Unum quod calatis comitiis, id est, vocatis comitiis, seu vocato per cornicinem populo, ut eo præsentate ac quasi teste ultimam suam, declaret voluntatem: idque tempore pacis bis tantum in anno fiebat, *Theoph. b.* Alterum procinctum dicebatur, quod in ipsa

in ipsa militum expeditione, eam pro-
cincti & in bellum exituri tantum mi-
litia tempore fiebat, teste Gellio *l. 15. c.*
27. Tertium per *as* & *libram*, quod
per emancipationem, id est, imagi-
nariam venditionem agebatur, quin-
que testibus & *libripende*. Civibus
Romanis puberibus presentibus, &
eo, qui familiae emptor dicebatur.
Theoph. hic.

7. Usitatum aut est solen-
ne sive *paganum*, aut minus solenne,
de quo *infra, h. 59.* Uterque dividitur in
scriptum & *Nuncupativum*. Scri-
ptum est quando testator ultimum su-
um *elogium* in scriptis, observatis ju-
ris solennitatibus declarat, & testi-
bus deinde *subsignandum* & *subscri-
bendam* offert. *Nuncupativum*,
est quando testator ultimam suam
dispositionem coram septem testibus
vivâ voce palam, & apertè nuncu-
pat.

C4

8. Pro-

8. Proximum est ut inquiramus;
Qui possint Testamentum con-
dere, vel non; nam nihil iuvat
testamentum factum esse, nisi is qui fe-
cit, testamenti factionem habuerit,
l. 4. D. Qui test. fac. poss. l. 19. D. eod.

9. Testari possunt omnes tam
foeminae, quam masculi, nisi invenian-
tur prohibiti, *argumento l. 43. §. 1. D. de Proc.*
quia lex 12. tabb. quæ refertur in Au-
ctore ad Her. *sect. 23. lib. 1. & in Edit. Go-*
thofr. col. 9. B. Cic. 2. de Invent. col. 145. B. §.
30. de hac lege. vid. Conr. Rittershus. in Comm.
ad LL. XII. Tab. Class. 3. cap. 11. pag. 99. gene-
ralibus verbis concepta est; uti quisque
legassit suæ rei, ita jus esto, l. 120. D. de
V. S. Jacob. Gothofr. in XII. Tabulis Tab. V. Ulpi-
an. in fragment. Tit. 11. §. Testamento 13. & ab
Imper. Constantino in l. 1. C. de. SS. Eccles.
dicitur, quod nihil magis hominibus
debeatur, quam ut supremæ volunta-
ri (postquam aliud velle non possunt)
liber sit stylus, & licitum quod iterum
non redit arbitrium.

10. Qui

10. Qui prohibeantur testari, id
æstimandum est tribus ex causis. 1. vi-
delicet ex conditione personæ. 2. ex
testationis facultate. 3. ex Testantis
vita.

Ex conditione personæ,
utrum sint cives Romani: nam his ju-
re Romano solummodo testamenti fa-
ctio competit, *lib. 1. in pr. D. ad leg. Falcid.*
Cives Romanos accipere debemus li-
beros homines, qui sunt in orbe Roma-
no, *l. 17. D. de stat. hom. junctq. S. fin. Instit. de
Libertin.*

II. Hinc sequitur, quod qui cives
Romani, id est, liberi non sunt, arcean-
tur à testamenti conditione, veluti
Servi, *lib. 16. D. Qui test. fac. poss.* Servi e-
nim jure Romano pro nullis & mortu-
is habentur, *l. quod attinet, 32. l. servitutem,
209. D. de R. I.* Quare servus ne quidem
permittente Domino testamentum fa-
cere potest, quia testamenti factio est
juris publici, *l. 3. D. Qui test. fac. poss.* quod
privatorum pactis mutari non potest.

C 5

h. 18.

l. 18. D. de Pact. Potest quidem Dominus gratificari seruo, & efficere, ut ultima ejus voluntas impleatur, sed hæc ultima voluntas non est testamentum, vid. Duar. ad tit. D. Qui testam. fac. poss. Ulpian. tamē exceptionem refert in §. fin. tit. 20. Inst. de Test. in seruo publico vel pratoris, cui pro parte dimidia jus condendi testamentum specialiter & beneficij loco concessum, vid. Hillig. in not. ad Don. l. 6. c. 5, lit. C. Cui absimilis non est, qui se stupro effaminari passus est; nam & huic, referente Paulo, non ex majore parte quàm dimidiâ testamentum condere licet, Cujac. 17. obs. 24. Imp. Leo in Novell. 38. servis Imperatoris plenam administrandarum rerum suarum potestatem fecit, ut & plenam testamenti factionem, Hillig. d. loc.

12. Num idem statuendum de propriis Germanorum hominibus quarunt Interpretes? Neg. nisi contraria consuetudo sit in contrarium, Zas lib. 1. Respons. c. 3. n. 76. lib. 2. Concil. 19. n. 1. Gadd. de con.

de contrah. & commit. stipul. cap. 7. conclus. 6.
n. 76. Gail. c. 8. de Pignor.

13. Servis æquiperantur Monachi.

Hi enim & sunt Abbatis potestati subje-
cti, & quicquid adquirunt Monasterio
adquirunt; exceptâ Falcidiâ debitæ
successionis, quæ liberis servatur, & ex-
cepta dote uxoris & lucro nuptiali, Cu-
jac. ad Nov. 5. c. 5. & 7. propterea testa-
biles, Anth. Ingressi. C. de S. S. Eccles. Hodie
tamen monachus testamentum inter li-
beros facere potest, virili portione mo-
nasterio relicta, Nov. 123. 38. Sed testa-
mentum ante ingressum Religionis
conditum, ac per ingressum revocetur,
quæritur? Neg. Fach. 6. controv. 14. Nov.
76. 123. c. 38. c. quia ingredientibus, c. si qua mu-
lier, §. nun autem 19. quest. 3.

14. Capti ab hostibus,

quandiu apud hostes sunt, (nam in-
terea tempore & ipsi servi hosti-
um fiunt, lib. 7. Don de Acquir. rer. dom.)
æquè intestabiles sunt, lib. 8. D. h. t. §.
In. Institut. Quibus non est perm. fac. testam.

Si verò

Si verò testamentum ante captivitatem
fecerunt, licet reipsâ videatur irricum,
fitione tamen juris valet, jure postlimi-
nii, si redierit; si verò apud hosté dece-
serit, *L. Cornelia. l. 12. D. Qui test. fac. poss. &*
ibi Cujac. §. fin. Instit. Quibus non est perm. fac.
testam. l. 1. C. de capt. & postlim. revers. quod
rectè hodie ad illos porrigitur, qui à
Turcis & Christiani nominis hostibus
capti sunt, *cl. Dn. D. Mejer. ad tit. D. Qui te-*
stam. fac. poss. th. 6. n. 2. Aliud est in captis
à latronibus, *l. 13. h. d.* cum liberi maneant,
vid. Duar. in comm. ad tit. Qui testam. fac. poss.
& captis bello civili inter Christianos,
Hillig. in not. ad Don. c. 8. lit. D.

15. **Oblides**, quia quasi ser-
vi in hostium potestate sunt, nisi eis
permittatur, *l. 11. D. Qui test. fac. poss. ubi Cu-*
jac. l. divus. 31. D. de Jur. fisci, & nisi usus co-
græ Romanæ eis concessus fuerit, lib. 32.
D. de Jur. fisci. Cujac. in l. obsides. D. Qui test. fac.
poss. Dicuntur verò obsides, qui publi-
cæ fidei firmandæ causa dantur ab ho-
stibus, ut nisi, qui dederunt stent pro-
missis.

missis, dedantur obsides potestati eorū,
quibus dati sunt, *Don. 6. com. 5.*

16. Deportati, & ij quibus
aqua & igni interdictum est,
*l. 8. §. 1. 2. D. d. t. quia & hi jura civitatis
non retinent. §. 2. Instit. de. Capit. demin.*
Deportatis æquiparantur Banniti ab
Imperio & Camera Imperiali,
quia & hi amittunt ea, quæ sunt civi-
um Rom. donec fuerint restituti, *ordin.
Cam. part. 2. tit. 9. §. 2. Gail. 2. de P. P. c. 10. n.
1. & seqq. Petrus Denaisius in jus Camerale c. 49.
quod innuit ipsum nomen Bannire.*
Des heiligen Römischen Reichs Bahns
vnd Strassen/vnd damit Fewr v. Wasser
verbieten/ *Gail. 2. de P. P. c. 1. & seqq. Imo
fidei committendi jus habeat, l. 1. §. 4.
D. de Legat. 3. quod secus est ante senten-
tiam banni declaratoriam Gail. 1. de P. P.
c. 19. n. 3. lib. 2. c. 3. in pr. & n. 8. neque idem
obtinet in bannitis inferiorum: hi enim
non deportatis, sed relegatis ferè com-
parantur, Gail. 2. de P. P. c. 1. n. 20. & seqq.
6. 6. n. 22.*

17. Co-

17. Capitali crimine dam-
nati in metallum ad ferum ad
bestias, *l. 2. §. fin. D. Qui test. fac. poss. l. 25°*
in pr. D. de Accus. nam & hi cives Roma-
ni esse desinunt, lib. 2. D. de Publ. jud. §. 3.
Instit. Quib. mod. jus patr. pot. solv.

18. Læsæ majestatis accusati,
hi enim pendente accusatione liberam
rerum suarum administrationem amittunt,
eiusque bona fisco affecta sunt,
Gail. 1. de P. P. c. 19. c. 13. cum etiam per-
versa & damnata religio Divinæ Ma-
jestatis crimen est, ex canonistarum
sententia per c. vergentis, de Hæret. & cum c.
secundum, eod. in 6. Glos. ibid. ordinaria in verb.
ipso jure. Boc. cl. 4. disp. 10. th. 16. & seqq. accu-
tati de tali crimine hæreseos, penden-
te judicio liberam rerum suarum ad-
ministrationem amittunt, & bona ipso
jure in commissum cadunt à tempore
perpetrati criminis Gail. d. loc. sequitur
quod nec hi testamentum facere pos-
sunt,

sunt, §. s. *Inst. de Hered. qua ab intest. defer.*
Novell. 134. vid. Joan. Dauth. de Testam. n. 242.
& seqq. Bocer. d. loc. th. 22.

19. An idem judicandum de Ex-
communicatis quod de deportatis
quærent Dd. Affirmativa adridet per c.
decernimus de sent. excom. susp. & interd. in 6.
ubi Glosa, Fach. §. contr. 88. Dissent. Vasquinius
Illustr. quest. part. 1. lib. c. 102. n. 5. & ab eo
allegati, Dauth. n. 256. & seqq. quorum
sententia in Excommunicatione mi-
noru admitti potest, argum. c. fin. de Cleric.
excom. deposito, &c.

20. Ex testationis facultate,
quemadmodum jus hac de re ipsis ver-
bis legis constitutum est. Tria autem
hic in eo qui testamentum facere vult
requiruntur. I. Bona, nam ita
data est testandi potestas lege ut teste-
tur & leget quisque de re & pecunia
sua *lib. legu verbu. D. de V. S. l. testandi C. de*
Testam. 2. Judicium mentis,
quia

quia testamentum nihil aliud est, quam
testatio mentis, & sententia voluntatis
nostræ, ut ex definitione Testamenti
oppidò liquet, l. 1. ff. *Qui test. fac. poss. pr.*
inst. de Test. ord. Facultas declaran-
dæ voluntatis, testari enim nihil a-
liud est, quam ultimã suã volũtatẽ testa-
mẽto scripto vel vivã voce edere: Hinc
sequitur, quod qui hisce destituuntur,
etiamsi cives Romani sint, nihilominus
arceantur à testamenti factione-

21. Bonis destituuntur. I.

Filij familias: nam hi olim in bonis
nihil habuerunt, §. 1. *Inst. Per quas pers. nob.*
acq. Hinc neque consentiente patre te-
stari queunt l. 6. D. *Quib. non est perm. fac.*
test. pr. inst. eod. Bronch. 2. misc. 17. Mortis ta-
men causa, contentiente patre, donare
possũt. *lib. 25. in fin. de Donat. mort. causa.* Non
etiam legare vel Codicillos facere, l. 2.
de Legat. 1. l. 1. D. de Legat. 3. l. 3. 6. 8. D. de
Codicill. Nisi præter parentis consensum
adijiciant clausulam, ut valeat in vim
mortis

mortis causa donationis, seu omni me-
liori modo, *Vvesenb. p. inst. Quibus non est
perm. n. 5. 6.* Sed postea excepta sunt
Peculia castrensia & quasi ca-
strensia, quia hæc bona illis tanquam
proprium patrimonium attributa sunt
*l. 1. §. nec castrensi, D. de Collat. bon. l. 2. D. de
SC. Maced. & in his boni filius fam. habetur
pro patribus familiâs; ideoq; de his te-
stari illis permissum pr. instit. Quibus non est
perm. fac. test.* Sed an testati possint de ad-
ventitijs in quibus solidam proprietate-
tem ipsi filij habent? ingens est quæ-
stio. Affirmativa placet *Vaudo. 1. Q. 10.
VVurmbsero. 1. Pract. observ. 39. Gotofred. ad l.
3. §. 1. C. h. t. Inst. Mejero in colleg. fforum.*
Negativa placet *Donello. 6. com. 6. Viglio ad pr.
Inst. Quibus non est perm. fac. test. Bronch. cent.
3. assert. 21. per l. 11. C. Qui test. fac. poss. §. 1.
Inst. Quib. non est perm. fac. test.* Affirmati-
vam defendemus.

22. **Judicio mentis destitu-
untur, propter animi morbum ut Fu-**

D **riolus**

rius eo tempore quo furore corri-
pitur, § Item furiosus. *Inst. Quib. non est perm.
fac. test. l. 16. D. eod. l. 9. C. eod. l. 5. D. de R. l.*
Mente captus *l. 2. l. 1. 17. D. Qui test. fac.
pos.* Fatui tamen testamentum, habenti-
sensum & intellectum, valebit, *arg.
l. 4. C. Qui test. fac. pos.* Prodigus *l. 15. cui
18. D. Qui test. fac. pos. §. 2. Inst. Quib. non est perm.
fac. test. l. 40. de R. l.* Si verò prodigus, an-
tequam ei par Magistratum honorum
administratio interdicta fuit, testamen-
tum fecerit, hoc valere putant *Dd.
communiter per §. 2. Inst. Quib. non est perm.
fac. test. & d. l. 18. D. Qui testam. fac. pos.*
aut ob ætatem, ut Impuberes,
*d. §. 1. Inst. Quib. non est perm. fac. test. l. 5. D.
Qui test. fac. pos.* nisi forte ultimo die an-
ni. 14. testamentum fecerit *d. l. 5. Minor
autem absq; curatoris autoritate rectè
testabitur, §. cum ergò Inst. Qui & quib. ex
caus. l. 20. §. ult. D. de Liberat. legat. Sichard. ad
l. 3. n. 7. C. de in Integr. rest. Moller. 5. semestr. 21.*
aut ob ignorantiam juris sui,
ut qui dubitant de statu suo, id est, liberi
sine

sint an servi, sui vel alieni juris, l. qui te-
stamento. 14. & l. seq. 15. D. Qui test. fac. poss.

23. Facultate declarandæ vo-
luntatis carent Mutus, literarū i-
gnarus, surdus & mutus natura
l. 7. D. l. 10. C. § 3. Inst. Quib. non est perm. fac. test.

Mutus & surdus casu si literas i-
gnorat § 3. Instit. d. t. Cœcus, § 4. Inst. d. t.
quod non ita accipiendum quasi cœco
plane testari non liceat, sed quod non
liceat eo modo, quo reliquis nullo vi-
tio impeditis: Extrat enim de Cæco cō-
stitutio peculiaris in l. hac consultissima C. de
Testam. Quæ etiam est approbata à Ma-
ximil. in Comit. Colon. de anno. 1512.

24. An quis ultimum elogium con-
dere prohibeatur, patet ex testantis
vitâ, videlicet tūm, quando ita quis
lêgibus notatur, ut nominatim prohi-
beatur testari, quemadmodum consti-
tutum r. in his, qui incestis se pollue-
runt nuptijs, l. si quis incesti, & Auth. Incestas.

D 2

C. de

E. de Incest. nupt. 2. In ijs qui ob carmeu fa-
mosum sunt damnati *l. 18. §. fin. h. t. & l.*
21. de Test. Quid statuendum de Meretricis
testamento, si quod fecerit, valebit
ne? & hoc valere statuimus cum *Dauth.*
de Testam. n. 224. Vasq. de success. creat. lib. 2 §.
22. num. 36. & seqq. Hillig. in not. ad Donell. 6.
comm. 5. lit. O.

25. Si quis illarum personarum,
quibus testamenti factio vel ex una ex
enumeratis causis denegata est, testa-
mentum fecerit, illud inutile manet, et-
iamsi postea facultatem testamenti
condendi habeat, *l. 19. D. Qui test. fac. poss.*
l. §. 8. vers. proinde. D. de Bonor. poss. sec. tabb. pr.
Inst. Quibus non est perm. fac. test. vers. hi igitur,
l. 29. l. 210. D. de R. i. Sed testamentum
quod ab eo conditum est, qui habuit
testamenti factionem, licet is postea a-
liqua ex causa amittat jus testandi, ve-
luti si furiosus mente captus, mutus,
surdus, efficiatur, salvum & utile ma-
net, *§. 1. 2. Inst. h. t. l. 1. §. 9. D. de Bon. poss. sec.*
tabb. l. 6. §. 1. l. 18. D. Qui test. fac. poss. Du-
bitari hic non merito potest, An-
prohibitus testari, Condicillos facere
possit

possit? Negatur l. 6. §. 3. l. 8. §. 2. de Jur.
Codicill.

26. Sequitur nunc forma
& modus testandi, id est, certa-
rum observatio ad firmandam testati-
onis fidem, ubi exacta Il. Romanis di-
ligentia requiritur, quod ille testator
querebatur apud Scævola, nimiam &
miseram diligentiam vocans, in l. Luci-
us, 88. §. Lucius. 17. Cur autem tam exacta
diligentia & nimia subtilitas in testa-
mentis adhibenda, docet Justinianus
in lib. fin. vers. cum enim. videlicet ne quid,
falsitatis incurrat, vid. etiam Donell. 6. comm.
6. & ibid. Hillig. in not. lit. B.

27. Hæc forma & solennitas re-
standi consistit in regulis juris civilis,
secundum quas qui testamenti factio-
nem habent, testari jubentur, l. 4. D. Qui
test. fac. poss. l. 14. D. de jur. Codic. Estque a-
lia publica, alia privata.

28. Publica est, quæ fide pub-
lica, qua testamentum munitur, conti-
nietur l. 19. in pr. C. de Testam. junctæ l. ult. C.
de Rejudic. Bocer. C. l. 3. disp. 2. th. 5.

29. Publica testamenta sunt duobus modis, l. 19. de Testam. 1. Cum quis ultimam suam voluntatem libello supplici comprehensam principi offert, petens ut libellum & ultimam hanc voluntatem suam in scrinia sua recipiat, quo facto, Princeps libellum recipit, & in consistorio suo coram omnibus lectum, magistris libellorum in scrinia principis referendū tradit, d. l. 19. Quomodo testamentum conditum, omnium testamentorum fidem & solennitatem superat, & heres in eo institutus ipso Principe & toto jure (quod in scrinijs principis continetur) teste succedit, ut est in d. l. omnium. 19. Nullas alias solennitates testamentarias hinc necessarias esse, neque rescriptum principis requiri, cum Donell. 6. com 7. Obrecht. disp. 19. th. 122. & seqq. putamus, Myns. 6. obs. 29. Hier. Schurff. cons. 77. cent. 1. II. Fit testamentum publicum, si testator ultimam suam elogium actis cujuscunque Judicis insinuat, puta, dum coram in judicio ultimam suam voluntatem judici vel palam

lām exponit, vel scripto comprehen-
sam offert, & in acta referri petit, *d. lib.*
19. vide ibi Joan. Dauth. pag. 417. Sed an hīc
testes, & quod requirantur, quaeritur?
Statuimus nullos ad solennitatem re-
quiri *d. l. 19.*

30. Privata testamenti solen-
nitas est, quæ testamento fidem tri-
buit privatam & certas solennitates de-
derat, exceptis quibusdam, in quibus
aliquid de solennitatibus remissum, de
quibus *infra th. 58.* Unde testamentum,
aliud solenne, aliud minus solenne. Et
aliud scriptum aliud nuncupativum;
Quid sit testamentum scriptum & nun-
cupativum propositum fuit *supra th. 7.*

31. Utriusque testamenti quædam
sunt communia, quæ ad omne testa-
mentum sive per scripturam sive per
nuncupationem ordinetur, pertinent;
quædam utriusque speciei propria quæ
vel solum testamentum scriptum vel
ad solum testamentum nuncupativum,
vel ad solum testamenti cæci perti-
nent,

32. Ex communibus est. 16

Testium adhibitio: sine testibus enim testamentum fieri nequit, & actum in validum censetur. Excipiendum est testamentum patris inter liberos factum, de quo *infra th. 69.*

33. Testes autem non omnes adhiberi possunt, sed illi tantum quos leges idoneos agnoscunt: agnoscat autem omnes qui non inveniuntur prohibiti. Ex prohibitis est **Fœmina**, §. testes 6. *Inst. de Testam. ordin. lib. 20. §. 6. D. l. 17. C. de Testam. Constit. Maxim. de anno 1512.* Verum cum fœmina in alijs negotijs & causis criminalibus testis adhiberi possit *l. 18. de Testib. l. 2. de Accus.* non abs requæritur, cur in testamentis testis esse nequeat? Hujus rei ratio ex jure veteri descendere videtur, quippè cum mulier in testamento quod Calatis comitijs aut per æs & libram fiebat testis esse non potuerit, teste Gellio *lib. 5. c. 19.* cui accedit, quod facilius mulieri imponi & falsus testator heresve substitui possit.

fic. Nec de jure canonico fæminam
in testamento rectè ad hiberi testem.
putamus per c. cum tu frater & c. ibi, perso-
nis idoneis, & c. seq. ibi. legitimis testi-
bus ext. de Testam. Bocer. th. 16. Quod de
fæmina in genere dictum, idem etiam
de Hermophrodito dicendum si sexus
fæmininus in eo magis incalescat, l. 15.
§. 1. D. de Testib. arg. l. 20. D. de Stat. hom. de
Const. Maxim. de anno 1512. pag. 98.

34. II. Testis in testamento adhiberi non potest Impubes, d§. Testes au-
tem 6. lib. 19. D. Qui testam. fac. poss. de. constit.
Maximil. Nec accipimus pubertati pro-
ximum, cum lex eum non excipiat.

35. II. Servus testis esse nõ po-
test, d§. 6. Instit. de Testam. ordin. l. 20 §. 7. D.
Qui test. fac. poss. nisi forte tempore con-
diti testamenti comuni opinione pro
libero habitus sit, §. sed cum aliqui 7. Instit.
de Testam. ord. l. 1. C. de Testam. & quemad. test.
ord. Non enim vitiatur testamentum
etsi postea appareat eum fuisse servum,
quod contra strictum jus, secundum

D§

quod

quod inutile est tale testamentum, ex
benignitate seu liberalitate Impp rece-
ptum, huc referri potest *l. 3. Barbarius Phi-
lippus. D. de Offic. Prætor.*

36. Quod in jure nostro civili de servis
constitutū, idem de Proprijs homi-
nibus (quos in testamento scripto ar-
cet à testimonio) Maxim. Imp. statuit
in d. const. edita Col. anno. 1512. Huc etiam
referuntur damnati ad triremes,
die *Galcentnecht* / & Deportati,
licet nusquam nominatim prohibean-
tur, tamen eo ipso satis prohibiti cen-
sentur, quod hic postulantur testes Ci-
ves Romani, *l. 21. C. de Testam.* Depor-
tati enim cives esse desierunt, *§. 2. instit.
de Capit. dim. §. cum. autem. 1. Inst. Quib. mod.
jus part. pot. toll.*

37. IV. Furiosus, *d. §. Testes. 6.* nisi di-
lucida habeat intervalla, eo enim tem-
pore quo furoris intermissionem habet
rectè adhibetur, *l. 20. §. 4. D. Qui test. fac. poss.*

38. V.

38. V. Mutus & Surdus,

d. § 6. Ille enim, quando testamentum aperitur testimonium dicere, & hic nec testatoris testamentum facientis, nec Magistratus, coram quo testamentum factum aperitur vocem exaudire potest, adeoq; destituuntur ijs, sine quibus quis officio testis fungi nequit,

39. VI. Et Cæcum prohiberi

putamus. Licet enim nullus, quo prohibeatur, textus in jure extet, quia tamen non sufficit testantis vocem testes audire, sed insuper etiam necesse est, ut testatorem coram videant, ne forte alius pro alio substituatur & aliena vox fingatur l. 9. C. de Testam. Merito quod de surdo dictum fuit ad Cæcum quoque pertinere putabitur, arg. d. l. 9.

40. VII. Prohibetur testis in testamento, Prodigus cui bonis interdicitum est, d. § 6. l. ii. cui. 18. ff. Qui test.

fac.

fac. poss. Sed an prodigo jure vel decreto
magistratus bonis interdicitur, con-
troversum. Don. ad l. 6. de. V. O. & Bocer. Cl.
7. Dup. 15. tb. 25. putant prodigo ipso ju-
re bonis interdici, si notorie sic prodi-
gus, sed si dubium sit an revera prodi-
gus sit, nec ne, decreto magistratus o-
puse esse autumant, Sed Joan. Gadd.
in tr. de Contr. & Com. stip. c. 7. concl. 10. n. 134.
usque ad fin. utroque casu decretum
& interdictionem magistratus requirit
priorem sententiam amplectimur.

41. VIII. Intestium numero adhi-
beri non possunt, quos leges jubent
Improbos intestabilesque esse
ratio est quia hi infames sunt. Inte-
stibus autem requiritur dignitas, fides,
gravitas, boni mores, honesta & in cul-
pata vita l. 2. 3. D. de Testib. Intestabilis
est, cujus testimonium non recipitur,
vel secundum alios, cui testimonium
non datur l. 26. D. Qui testam. fac. poss. Ta-
lis est qui ob crimen famosum damna-
tus vel pactus est l. 18. §. 1. D. d. t. l. 21. in pr.
D. de

D. de Test. l. 5 §. si quis 9. & seq. D. de Injur. l. 4.
§. fin. D. de His qui not. infam. Item Publi-
co iudicio damnati, l. 3 §. 5. de Testib.
ut adulterij, l. 14. D. d. t. An autem lege
Julia Repetundarum damnatus, testis
esse possit, dubium videtur ex diversa
lectione l. 20 §. 5. D. Qui test. fac. poss. Flo-
rentina editio habet, Eum qui Repe-
tundarum damnatus est, ad testamen-
tum adhiberi posse existimo; hanc le-
ctionem probat Dion. Gotofred. in
corpore suo practico in margine ad il-
lam legem. Editio verò Norica ha-
bet, Eum qui Repetundarum damna-
tus est ad testamentum adhiberi non
posse existimo; hanc lectionem pro-
bat Donell. 6. com. 7. Cujac. & Dd. commu-
niter, & iuvatur, l. 13. 15. D. de Testib. Huc
etiam refertur Calumniator, l. 13. D.
de Testib. (cujus fronti ex lege Rēnia im-
primebatur litera, quæ significabat ip-
sum calumniatum esse, Plin. in Paneg. &
Cic. pro Rosc.) quæ poena hodie sublata est

l. 27.

l. 17. C. de Penit. Hæreticus l. 4. & Auth.
seq. C. de Heret. & Manich.

42. IX. Patria potestas facit, ut
Pater in testamento filij, & Filius
in testamento patris, & Frater in te-
stamento fratris testis esse nequeat. §.
in testibus. 9. Instit. de Test. ord. Excipitur hic
filiusfam. miles, qui in castris (aliud est si
post missionem § 9. Inst. d. t.) de castrensi pe-
culio testatur: is enim patrem in cuius
potestate est, testem rectè adhiberi po-
test, l. 20. §. 2. D. Qui test. fac. poss. Utique
pater & filiusfam. item plures qui sunt
in tertij alicujus non testantis vel hære-
dis potestate, fieri testes in uno testa-
mento possunt. §. 8. Instit. d. t. l. 22. D. d. t.
Hic non immeritò quæritur de filio e-
mancipato an in testamento patris te-
stis esse possit? Affirm. Don. 6. Com. 7. &
vigi. ad tit. Inst. de Test. ordin. §. In testibus. 9.
Quod nobis videtur durum. Est enim
jure prætorio heres instituendus vel ex-
heredandus, ut etiam ex Nov. 115. c. 3. Si
heres

*De alleg.
§. 9. n. hic
probat.*

heres institutus est, non potest esse testis ne commodi sui causa n. entiatu...
Sin exheredatus, non potest esse testis ne incommodi fugiendi causa negetur gesta.

43. X. Testis esse prohibetur is quem testator ab hostibus redemit, atque ita de pretio obligatum habet, l. 20. §. 2. D. d. t.

44. XI. Testis adhiberi non potest Heres, neque is qui in potestate ejus est, neque pater qui eum habet in potestate, neque fratres ejus, qui in ejusdem patris sunt potestate, §. 10. Instit. d. t. Secus est in Legatariis & Fideicommissariis & aliis personis ijs conjunctis; illi enim utiliter testes adhiberi possunt, §. legatariis, II. Instit. d. t. l. 22. D. d. t. Ratio diversitatis est, quod legatarij juris successores non sunt, quo ipso Imp. hoc vult, legatarios nihil titulo hereditatis universali consequi, sed tantum particulari, adeoque testimonium

non

non ferre de ad junctis illis testamenti,
sed de ipso testamento & ipsa hæredis
institutione. Ac licet ad legatarium
ex testamento aliquid commodi re-
dunderet; favore tamen ultimarum vo-
luntatum & testatorum, quo eò facili-
us testes, quos adhibere possint, inve-
nire possint, singulare hoc jus circa le-
gatarios receptum fuit, cum illi non
præsumantur ob nullum vel exiguum
lucrum falsum testimonium dicere &
conscientiam gravare velle. Potest
etiam esse testis qui testamentum scri-
psit *l. 27. D. Qui test. fac. poss.* & qui tutor
in eodem testamento datus est, *l. 22. in
pr. D. d. t.* Item qui sermonem testato-
ris non intelligit modo sensu percipiat
cui rei adhibitus sit, *d. l. 22. §. 9. D. eod.*

45. Illud in genere de conditione
testium observandum, si fortè varia
conditione usi sint, & quo tempore te-
stamentum fit, & quo testator moritur,
aut intermedio tempore: conditio-
nem eorum inspicere debere cum signa-
rent, ut si tunc tales fuerint, qui adhiberi
possint;

possint, testamētū valeat, & nihil testa-
mento nocere, si quid testibus postea
cōtingerit, l. 22. §. D. Qui test. fac. poss. Tan-
tum de primo testamentorum requisi-
to communi.

46. II. Testamentorum re-
quiritum est, ut testes specialiter sine
rogati ad testamenti factiōem l. 21. §. in
testamenti, 2. D. Qui test. fac. poss. Rogatos
hic accipimus, non tantum, si ab initio
rogati sint ad testamenti ordinatio-
nem: sed etiam, si ad aliam causam ab
initio vocati & collecti, fortuito inter-
venientes, prius certioresentur, se ad
testamentum adhiberi, d. l. 21. §. 2. D. d. t.
Concordat d. const. Maxim. Imp. edit.
Colon. de Anno 1512. pag. 98. in ver-
bis. Das sie darzu ermahnet vnd besprochen
werden.

47. III. Requisitum consistit
in testium numero: numerus il-
lorū est septenarius: ut enim testamen-
tum jure subsistat, coram septem testi-
bus

E

bus

bus illud factum sit oportet, § 3. §. fin.
Inst. de Test. ord. l. 12. l. hac consultissima. 21. C.
de Testam. l. si testamentum. 23. D. Qui test. fac.
pos. l. 2. C. de Bon. pos. sec. tabb. Idem nu-
merus præfinitur quoq; in d. const. Maxim.
§. Und sollen/ in quibus tamen etiam
Notarium numerat. Quod singula-
riter ita constitutum fuit, cum aliàs in
aliis negociis duo testes sufficiant, l. 12.
D. de Testib. Ratio, cur tot testes in testa-
mento requirantur, est, ne quid hic
falsitatis incurrat, sed perfectissima ve-
ritas reveletur, prout est l. fui. C. de Fi-
deicom. Possunt etiam plures adhiberi
quam septem, quod interdum utile est,
ne, si qui ex septem testibus deprehensi
fuerint ad testimonium idoneos non
fuisse, testamentum infirmetur d. const.
Maxim. Quod si tamen quis in eo loco,
ubi septem testes inveniri non possunt,
testetur, modis omnibus quinque testes
adhibere debet: l. sui. C. de Testament.
quemadmodum & quinque sufficiunt,
si quis cum testamentum prius fecisset,
postea aliud faciat, in eoque heredes
insti-

instituat eos, qui ab intestato successerunt
erant, l. 21. §. 3. C. d. t. item si testator
sua manu testamentum scripserit, l. 28.
vers. sancimus. C. d. t. Quam sententiam,
veritati maxumè conformem docet u-
sus, & consuetudo.

48. Jure Canonico testari quis po-
test coram duobus testibus & presby-
tero, c. 10. extr. de Testam. quod tantum
in terris Ecclesiæ, id est, ditione Papæ,
in terris Imperij non item obtineri Dd.
tradunt, vid. Cl. Meier. in Disp. D. ad tit. Qui
test. fac. poss. i. b. 27. Si itaque quis eo in-
loco, ubi Jus Pontificium viget, testa-
mentum coram duobus vel tribus te-
stibus condidisset; disputari solet an-
etiam ad bona, extra Pontificis territo-
rium sita, extendatur? Quod cum Gail.
2. obs. 123. Myns. 5. obs. 20. affirmamus. I-
dem quoque dicendum, si forensis se-
cundum ejusmodi loci consuetudinem
testamentum fecisset. Gail. d. obs. 123. n. 3.
Bocer. cl. 1. disp. th. 43. Dissent. Fachin. 5. con-
trov. 90. & alij numero plures,

49. IV. Commune requisitū est,

E 2

us

ut testes omnes actui huic sint præsen-
tes. *l. 9. l. 12. C. h. t.* Non enim sufficit te-
stamenti tabulas singulis testibus do-
mum fuisse missas, aut testatorem sepa-
ratim septem vicinis, quid post mor-
tem suam fieri velit, indicasse, sed re-
quiritur ut ipsi testatori omnes sint præ-
sentes, eumque & audiant & videant,
d. l. 9.

50. V. Requiritur ut uno eo-
demque contextu testamentum fiat,
nec extraneus actus intermiscatur,
*§. 3. Inst. de Testam. lib. 21. §. ult. D. Qui test. fac.
pos. l. 21. in pr. & §. 2. C. de Testam. d. constit.
Maxim. de anno. 1512.* Si quoque extrane-
um aliquem actum necessitas valetudi-
nis vel naturæ expressit, & constet e-
um naturâ brevem esse, veluti si cibus
aut potus vel medicamentum ægroto
testatori præbeatur, vel naturæ neces-
sitas, puta, depositio superflui ponderis,
incidat, aut morbus comitialis, actus
ejusmodi extraneus testamento nihil
nocet, *l. 28. C. de Testam. alleg. const. Maxim.*
Quod si circa testem, aut testes incidat
calus,

casus, cujus resectio longiori temporis
spacio indigeat, & salus testatoris pe-
riclitantis immineat, tunc ille, vel illi
testes, circa quos tale quid cōtingit, se-
parari debent, & alius vel alii surroga-
ri, cui vel quibus omnia exponenda
sunt, quæ ejus vel eorum præsentiam
antecefferunt, priusquam ad ulteriora
procedatur, *d. l. 28. C. de Testam.*

51. VI. Et ultimum testamenti scri-
pti & nuncupativi commune requisi-
tum est, ut testamentū perficiatur.
Nam si quis testamentum præparave-
rit, prius autem decedat, quàm de ulti-
ma sua voluntate eorum testibus teste-
tur, testamentum illud ne quidem Co-
dicillorum vim obtinet, *l. 11. §. 1. D. de Le-
gat. 3.* & si testator in nuncupativo te-
stamento, ante testationem supremam
obmutescat, magis capisse, quàm fecis-
se testamentum intelligitur. *l. 25. D. Qui
test. fac. poss.* Hæc de communibus testa-
menti utriusque tam scripti quàm nun-
cupativi requisitis.

52. Peculiaris solennitas requiritur in

E 3

testa-

Testamento Cæci. Hic enim præter 7. testes tabularium, vel hoc deficiente, octavum testem rogare, & in omnium præsentia causam convocationis explicare debet. Postea tabularius vel octavus testis, coram reliquis septem testibus, ex ore Cæci voluntatem ejus ultimam excipere, vel si antea conscripta sit, coram testatore & cæteris testibus clarâ voce recitare, illique recitationi testator cæcus suam testationem de istâ hâc ultimâ voluntate subjicere, & non tantum nomina heredum, verum etiam conditionem illorum singulariter exprimere debet. Denique omnes subscribere & subsignare hoc testamentum jubentur, *vid. l. hac consultissima. 8. C. Qui test. fac. poss. d. const. Imp. Maximil. de anno 1512. §. Aber eines Blinden Testament.*

53. Testamenti scripti proprium & substantiale requisitum I. est Scriptura, unde etiam nomen habet. Debet autem scribi testamentum integris literis, non notis, *l. 6§. ult. D. de Bon. poss. Nov. 107. c. 1. Auth. Quid sine C. de Testam.*
Utrum

Utrum autem in tabulis, chartis, mem-
branis, aut aliâ materiâ ad scriptû aptâ,
scribatur, nihil refert, dummodo legi
possit, §. 12. *Inst. de Testam. l. 1. in pr. l. 4. D. de
Bon. poss. sec. tabb. l. 15. C. de Testam.* Nec in-
terest, an testamentum tempore testa-
tionis, vel multò ante scribatur, l. 21. in
pr. vers. in omnib. C. de Testam. l. 11, §. 1. de Leg. 3.
ut nec illud, à quo testamentum, vel no-
men heredis scribatur, Nov. 119. c. 9. in
tantum, ut etiam à seruo tam proprio,
quàm alieno scribi possit, l. 28. D. Qui test.
sed & unum testamentum pluribus co-
dicibus quis cõficere potest, l. 13. *Inst. de Test.
ord.* dummodò in omnibus istis eadẽ ne-
cessariæ solennitates adhibeantur. d. §. 13.

54. II. Testamenti scripti peculiare
requisitum est, ut testator nomen
suum præsentibus septem testibus sub-
scribat, §. 3. *Instit.* vel si literas nesciat,
aut alio morbo impeditus ipse subscri-
bere nequeat, adhibebit octavum testẽ,
qui ejus nomine subscribat. l. 21. in pr. l.
29. C. de Testam. Si tamen totum testamen-
tũ manu testatoris sit conscriptũ, idq; in

parte quadam testamenti adjecerit,
tunc alia ejus subscriptio nõ requiritur,
l. cum antiquitas. 28. §. 1. C. de Testament.

55. III. Requiritur, ut testes omnes propria manu se subscribant, §. 3. *Inst. de Testam. l. penult. D. Qui test. fac. poss.* nisi testamentum eo in loco fiat, ubi septē testes, qui literas sciunt, nõ reperiuntur, eo casu literarum periti pro imperitis, presentibus tamen, subscriptionem suam interponere possunt, *l. ult. C. de Testam.* Subscriptio autem continebit, quis, & cujus testamentum subscripserit & signaverit, *l. pen. D. Qui testam. fac. poss.*

56. IV. Requiritur subsignatio testium; ubi tenendum ad hanc subsignationem, jure nostro civili, anulum signatorium præcisè requiri, *l. 22 §. 5. D. Qui testam. fac. poss. §. 5. Inst. de Testam. l. 12. C. eod. Duar. ad tit. Qui test. fac. poss. Cujac. 14. obs. 11. Dis. Donell. 6. com. 8.* Verùm hæc sententia hodie amplius in usu non est,
teste

teste Mynf. ad d. §. 5. Inst. de Test. ord. facit
etiam huc d. const. Maxim. edit. Colon. de anno
1512. §. Die form. & §. Es mögen. Utrum
verò suo an alieno annulo quis signet,
nihil interest, §. 5. Instit. d. t. adeò ut et-
iam ipsius testatoris annulo signari pos-
sit. l. 22 §. 2. D. h. Eleganter hìc quæritur,
si quis quasdam scripti Testamenti so-
lennitates adhibuisset, quasdam verò
omisisset, an scripta voluntas, si non ut
scripta, saltem ut nuncupata valere pos-
sit? Quod affirmamus, modo testa-
menti nuncupativi solennitates non a-
miserit: quod & verum putamus eo ca-
su, quando disertè expresserit, se per
scripturam testari velle. Non enim
ex proposito testatoris, sed ex legibus
statuendum est, an testamentum habe-
at perfectam formam, nec ne; l. 4. D.
Qui test. fac. poss. l. nemo 55. D. de Legat. 1. l. 14.
C. de Testam. Andr. Gerhard. de Testam. lib. 98.
ubi multis rationibus has quæstiones
confirmat.

57. Testamentum solenne
nuncupativum fit, cum testator ul-
E 5 timam

ei^{us}am suam voluntatem vivā voce
adhibitis supra enumeratis solennitati-
bus, declarat. §. fin. *Inst. de Test. ordin.* VVe-
senbecius in *paratitlis. h. t.*

58. Hoc testamentum à scripto te-
stamento duobus modis distinguitur.
1. quod absque scripturâ fiat, §. fin. *Inst.*
d. 1. omissis subscriptionibus & subli-
gnationibus, 2. quod clarâ voce palam
fiat, ut à testibus de singulis testamenti
capitibus clarè audiri possit, *l. 21. in pr. D.*
Qui testam. fac. poss. l. fin. D. de Jur. Codic. l. 21.
§. 2. *C. de Testam. const. Maximil. promulgata*
Colon. anno 1512.

59. Sequuntur jam testamenta
minus solennia, in quibus supra di-
ctæ solennitates vel omninò non, vel
non omnes observantur.

60. Hic 1. se offert testamen-
tum militis, in quo omninò non re-
quiruntur solennitates. Quemadmo-
dum enim aliis in causis militibus con-
cessa sunt privilegia, ita etiam hoc pri-
vilegium illis datum, ut quoquo modo
velint,

Velint, absque omni juris solemnitate
testamentum condere possint, l. 1. l. 25.
§. 1. l. 24. D. de Test. milit. l. 6. l. 7. l. fin. C. eod.
t. t. Inst. de Testam. milit.

61. Sed num concessum jure civili
testandi privilegium adhuc hodie obti-
neat, & nostris quoque militibus com-
petat, ita ut non cogantur solennitates
juris civilis observare, quaeritur? Affir-
mamus cum *Mynf. s. Resp. 46. Gail. 2. obser.*
114. const. Maxim. edit. Colon. anno 1512. modo
tamen pro Republ. Christianâ contra
Turcas, & alios Imperij Romani hostes,
vel rebelles militent, aut etiam cum
consensu Imperij aliis Christianis Prin-
cipibus, Imperio non subjectis, operam
suam praestent, videatur *Colleg. Argentor.*
de Test. milit. th. 3. n. 2. ubi quaestio hæc ele-
gantet deciditur & explicatur.

62. Non autem quibusvis militi-
bus, & quovis tempore, competit hoc
beneficium testandi jure militari, sed
tantum veris, id est, armatis militibus,
qui sunt in numerum militarem relati,
l. 4. l. 38. §. 1. l. 42. D. h. t. l. 1. l. 6. C.
eod. & militiae sacramento obstricti,

l. 11.

l. 11. in fin. or. l. 13 §. 3. D. de Re milit. dum a cō
militant, & in expeditionibus vel castris
occupati sunt. Qui ergo militiã mis-
sus est, post missionem non potest jure
militari testamentum facere, sed tan-
cum jure communi servatis solennita-
tibus. pr. & §. 3. Inst. de Testam. milit.

63. Hinc quæritur, num privilegi-
um hoc ad stationarios, præfidiarios,
limitaneos, & eos qui in hybernis sunt,
pertineat? Negativa sententia aliquan-
do in Camerã imperiali obtinuit teste
Gail. 2. obs. 118. quam etiam sequuntur
Obrecht. in disp. 2. de Discipl. milit. th. 822.
Vvesenb. in paratiel. de Testam. milit. n. 3. & alij.
Horum sententiam sequimur, nisi assi-
duis hostium irruptionibus exagiten-
tur. Bocer. cl. 3. disput. 2. th. 60. & in tract. de
Jur. Belli & duelli lib. 1. cap. 28. Clarif. Dn. D.
Mejer. in disp. D. ad tit. de testam. mil. th. 3. n. 3.

64. Num porrò omnes cujuscun-
que sint conditionis milites, & in specie,
an, si forsan Doctor, Licentiatus, stu-
diosus juris, aut alius quis, rerum foren-
sium peritus, militiam sequatur, et
iam

iam jure militari testari possint: an
verò secundum jus commune sibi non
incognitum testari debeant? viden-
dum. Dicendum videbatur hujus-
modi militem jure militari testari non
posse, quia ratio privilegij militaris, ut
est simplicitas & imperitia,
prout eam *Imp. in pr. Instit. de Test. milit.* ad-
ducit, sumptam ex *l. 1. D. de Testam. milit. l. 3.*
C. eod. in his cessat. Sed contrariam
sententiam verioream putamus per *l. fin.*
D. de Testam. milit. l. 1. D. de Bon. poss. ex testam.
milit. Nam imperitia non est unica &
solitaria illius privilegij causa, sed præ-
ter illam periculum & occupatio ad-
versus hostem, & illius insulcus attendi-
tur, ut patet ex *pr. & §. 3. Inst. de Test. milit.*

65. Privilegium militibus datum,
ut quoquo modo facta ab his testamen-
ta rata sint, ita intelligi debet, ut utique
prius constare debeat testamentum ab
eis factum esse. *§. 1. Inst. l. 24. D. eod.* (pri-
vilegium enim concessum alicui actu,
tum demum intelligitur, si ille actus sit.
Mysf. ad d§. n. 2.) Hæc militis voluntas
consta-

constare potest vel scripturâ, vel
duobus testibus, *l. 40. D. & d. §. 1. Inst
de Test. mil.* qualis autem fuerit scriptu-
ra nihil interest, num literis integris vel
notis, id est, signis & abbreviaturis, cõ-
stet. *l. 40. D. d. t. Cujac. 3. obs. 3.* Nec illud
refert, utrum in chartâ, membranâ, li-
gno, corio, vel quavis alia materiâ con-
tineatur, *l. 1. in pr. l. 4. D. de Bon. poss. sec. tabb.*
Imò si quid miles in vaginâ aut clypeo,
literis sanguine suo rutilantibus adno-
tauerit, aut in pulvere scripserit gladio
suo, eo ipso tempore, quo in prælio vitæ
sortem derelinquit, hujusmodi volun-
tatem stabilem esse oportet, *l. 15. C. de
Test. milit. Quâ de re Donellus & Cujacius d. t.
consultantur.*

66. Nec illud ad rem facit, an testes
adhibiti in pagano testamento testes
esse potuerint, nec ne: nam mulieres
& peregrini in militis testamento ad-
mittuntur, *Obrecht. disp. 2. de Discipl. mil. th.
755. Cl. Dn. D. Mejer. ad tit. D. de Test. milit. th.
11. n. 2.* Sed an testes necessariò & pro
solenni formâ in testamento militis; an
verò

verò probationis duntaxat causã adhi-
beantur, controversum est, qua de re
vide Clariss. D. Justum Meier. allegato loco th. 10.
Constitutio tamen nunquam satis lau-
dati Imperatoris Maximiliani, cujus
sæpius mentionem iniecimus, quamq;
anno 1512. Coloniae publicè promulga-
tam & editam scimus, requirit, ut mi-
les in castris extra prælium constitutus,
duos testamento suo testes adhibeat:
quod si autem in prælio constitutus vi-
vat, eidem etiam sine testibus testamen-
tum condere permittit eadem const.
Maxim. de anno eodem.

67. Et illud quæritur, an miles in-
dubio præsumatur voluisse testamen-
tum condere secundum jus comunc, an
verò jus militare. Hoc nos affirmamus,
l. 3. D. d. t. cum Duar. ad tit. D. de Testam. mil.
6. 3. Cl. Dn. Meier. ibid. th. 13.

68. Testamentum quod miles in-
castris fecit, non jure communi, sed jure
militari intra annum post missionem
honestam tantum valet, §. 3. *Inst. l. 17. §. fin.*
l. 21. l. 26. l. 38. D. l. 5. C. de Test. milit. quod
etiam

etiam verum est, si post annum conditio institutionis extiterit, modo intra annum testator moriatur, *d.l. 38. in princ. d. §. 3. Inst. de Testam. milit.* Plura de Testamento militis videantur in Collegio ffitorum Argentoratensi à Clarissimo Meiero instituto.

69. II. Similiter jure singulari condere testamentum possunt *Parentes inter liberos suos, l. 21. §. ex imperfecto. C. de Testam. Nov. 107. c. 1.* Quod testamentum inter liberos, si scriptum sit, sine adhibicione testium subsistit, & sufficit, si parens, quid se mortuo inter liberos fieri velit in schedulâ comprehendat, eaque in arcâ ejus inveniatur, prout est communis *Id. opinio Auth. Quod sine C. de Testam. Gail. 2. obs. 112. Fachin. 4. contr. 2. I. Dis. Cujac. in Consultationibus cons. 1.* Si nuncupativum fecerit testamentum, duo testes, etiam fæminæ, nō specialiter rogati sufficiunt, *per notata à Gail. d. obs. 112. num. 14. & seqq. Hartman. Pistor. 1. Question. 1.* Quod non eoduntaxat casu verum putamus, ut nonnulli volunt, si liberi æqualiter sint instituti, sed & si instituti sunt in æqualiter

liter, prout probatur l. 10. 16. fin. C. Famil. her-
cisc. l. 8. C. de Inoff. testam. per Nov. de Testam.
imperf. 107. c. 1. Hartm. Pistor. 1. quest. 1. Ex-
heredes liberos suos parens facere in
hoc testamento jure singulari condito
non potest. l. 8. 12. 15. de Liber. & posth.
Non abs re hic queritur, an, quæ dis-
posita sunt de testamento parentum in-
ter liberos, etiam vice versa valeant in
testamento liberorum inter parentes?
Quod Negat Dn. Rittersh. ad Nov. part. 6.
c. 2. in fin. Ubi plura de hoc parentum
inter liberos testamento videri possunt:
vide etiam Hartm. Pistor. loc. alleg. Cl. Mejer.
in tit. D. Qui test. fac. post. th. 25. Boccr. Cl. 3.
disp. 2. th. 62. & seqq. Gail. 2. obs. 112.

70. III. Jure singulari Rusticis
quoque testamentum condere licet. Si
enim ijs in locis testamentum fecerint,
ubi septem testes haberi nequeunt, in
præsentia quinque testium, in testamē-
tis idoneorum, ultimum suum elogium
condere possunt; & si scribere quidam
ex ijs nesciunt, reliqui literati pro ijs
subscribere possunt, l. fin. C. de Testa. Const.

F

Maxim.

Maxim. d. c. de anno 1512. tit. von Testamenten §. vñnd sollen / vers. vñnd auff dem Kayserlichen.

71. IV. In testamento tempore pestis condito remissum est aliquid de testamentorum solemnitatibus, ut scilicet necesse non sit testes ejusmodi morbo oppressos (id est, metu morbi correptos, *Cl. Mejer. d. r. th. 26.*) eo tempore jungi atque sociari, *l. casus §. c. de Testam.* Sed an etiam numerus testium in hoc testamento relaxatus sit, ita ut coram quinque vel paucioribus testibus fieri possit? querunt *Dd. Negamus, d. l. §. c. de Testam.* *Hunnii in Resolut. lib. 2. Tract. 5. q. 5. Gilken. ad l. §. c. de Testam. Giph. Donell. ibid.* In Camera tamen Imperiali testamentum duobus testibus à testatore peste infecto admissum fuisse commemorat *Gail. 2. obs. 118. n. 19. & Myns. 2. obs. 96.*

72. V. Denique testamentum ad pias causas conditum, in quo testator bona sua Ecclesiæ vel pauperibus

bus relinquit, adhibitis duobus tantum-
modo testibus, etiam fæminis, non spe-
cialiter rogatis, subsistere Canonistæ &
Dd. ex privilegio piæ causæ volunt, per
c. *Relatum extr. de Testam. & ibid. Covarruv.*
Tiraquell. de privileg. piæ causæ. Boër. Decis. 93.
n. 4. & seqq. Fach, 4. contr. 3. vers. quod atti-
net tertium. Clarus lib. 3. sentent. §. Testa. quest.
6, n. 2, 3, 4.

73. Sed hic quæritur, an ij, quibus
non est permissum testamentum con-
dere, testari possint ad pias causas?
Quod rectè negat *Clarus lib. 3. sent. §. testa-*
mentum. quest. 5. n. 2. & seqq. ubi tamen
exceptionem ponit in filiofamiliâs, qui
cõsentiente patre ad pias causas testari
potest, per c. *licet. 4. de Sepultur. in 6.*

Agendum jam esset de institutione
heredis, quæ caput & fundamentum
totius testamenti dicitur, in §. *inst. heredis.*
34. Inst. de Legat. & inutile testamentum
dicitur, in quo nemo heres instituitur,
§. 2. Instit. de Fideicom. hered. l. 1. §. fin. D. de
Vulg. substit. l. fin. D. de Jur. codic. l. 30. D. de Liber.
& posth. Sed hunc tractatum differimus
in aliud tempus. Et hæc de nobilissi-

ma & frequentissima testamentorum
materia ratione nostri instituti attulisse
sufficiant.

COROLLARIA.

1. *An Princeps summus te-
stamentum legitime secundum le-
ges factum, vi sua immensa potesta-
tis, jure immutare possit?*

2. *Num princeps testamentum,
quod ob defectum numeri testium,
vel aliarum solennitatum imperfe-
ctum est, ex plenitudine potestatis
possit confirmare?*

DISPU-

DISPUTATIO SE-
CUNDA
DE
LEGIBVS ET
ARMIS.

THESIS PRIMA.

SUMMA totius Reipubli-
cæ tuicio de stirpe dua-
rum rerum venit, AR-
MORUM scilicet atq;
LEGUM, inquit Justinianus
Imperator Sacratissimus in
constitut. de Cod. Justin. confirmando, & ideo
Imperatoriam Majestatem non solum
armis decoratam, sed & legibus oportet
esse armatam, ut utrumq; tempus, &
PACIS & BELLORUM rectè possit guber-
nari. princ. Proem. Institut. Unde bellè
Accursius Leges & legiones, duo mun-
di brachia appellat, in gl. ad. d. constitut. de

F 3

Justin.

Justin. C. confirmando. Johan. Lauterbach in tractat. de literis & armis, Dn. Cothman. ad Rubr. C. Justin. n. 48.

2. Hisce duobus nervis vim suam muniens foelix Romanorum genus, omnibus anteponi nationibus, omnibusq; gentibus dominari, tam præteritis effecit temporibus, quàm Deo propitio in æternum efficiet. Idem *Justin. Imperator in d. Constitut. de Justin. C. confirman. sat. Nov. 24. in præfat. & c. 1. Nov. 25. in præfat. & c. 1.*

3. Cum duo sint publicorum temporum genera, pacis & belli, duo etiã justitiæ instrumenta esse oportet, quibus utrumq; regeretur, & quæ sibi invicem mutuas operas præstarent. Neq; enim arma sine legibus tuta, *l. 3. & tot. tit. ff. de re milit. Recept. Imper. de Anno 1500. in pr. neq; leges sine armis validæ. l. qui restituere, ff. de rer. vindic. l. si quis in hoc C. de Episcop. & Cleric. l. cum vir. C. ad l. Juliam de adult. Adde recept. Imper. de Anno 1522. ibi dicitur weil aber die Gesetze. Militans res si sola & per se consistat, ultra quam decerefferetur audaciã: Civilis vero nisi habeat*

beat

beat robur militum intra mediocritatem, carebit auctoritate. *d. Novell. 26. c. 1. in fin.*

4. Sicut autem aurea pacis tranquillitas optabilior belli calamitate; *l. un. C. de caduc. toll.* ita legum exercitium salubrius armorum præsidio, juxta Poetam,

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

immo — Pax una triumphis

Innumeris potior.

5. Sint ergo leges dextrum mundi brachium, & Legiones sinistrum, cum dexterius res peragantur legibus quàm armis. *confer. Dn. Cothman. rubr. C. Justin. n. 48. Geil. 1. de pac. pub. c. 1. n. 4.*

Cedant arma toge, concedat laurea lingue.

6. Sine Legibus nulla diu stare, multò minus florere potest Republica. Quemadmodum enim homines absq; societate mutuâ vivere non possunt, ita neq; societas ulla tuta, vel diuturna, esse potest absq; legibus. *Plato lib. 3. de legibus. Aristot. 4. Polit. c. 4. Althusius Polit. c. 10. n. 8.*

7. Legis appellatio & vox variè accipitur. Nam in largissimâ appellatione

F 4

latio-

latione, denotat omne omnino legem
tam divinam quam humanam: l. 1. l. 2.
ff. de legib. Aliquando pro universo Jure
civilis: §. 1. Instit. de obligation. Nonnunquam
partem juris scripti: constat Inst. de l. N. G.
& Civ. Interdum pro certi juris specie,
quæ alijs opponitur, §. lex Inst. eod. Plures
hujus vocis acceptiones ostendit Dn.
Cochman. in Comment. ad lib. 1. C. de legibus. n.
21. & seqq. Colleg. Argent. ad Tit. de LL. th. 1.
Nos hic generalius pro omni jure acci-
pimus.

8. Leges in Rep: nihil aliud sunt,
quam in certas regulas conscripta vir-
tos, & ratio vivendi, Libor. à Bedenstain c.
2. Jurisprud. Polit. munus Dei & Pruden-
tum decretum, l. 2. ff. de legib. sponso
Reipub. l. 1. ff. eod. Hinc Veteres ani-
mam civitatis, leges esse dixerunt; quin
& inde felicem aut infelicem evadere
Reipublicam, pro ut bonis malisq; legi-
bus temperata fuerit: confer Muret. volum 1.
Orat. 18. Unde & oculi Reipub. Nov. Le-
on. 19. Sustentaculum & fundamentum,
Nov. Leon. 26. in pr. Recept. Imper. de Anno 1500.
in pr. ibi Wann aber ausländischer Krieg
ganz

gank vnverfenglich/wo nicht vorhin red-
lich gut Regiment/ Gericht/ Recht/ vnnnd
Handthabung wehre/ Auff denen als
Grundfesten/ alle Reich vnnnd Gewalt ruhen.
Parentes Reipub: quæ ut Patrem decet,
paterno affectu poenas pro ratione de-
lictorum infligunt, *Nov. Leon. 105.* ut &
publicæ disciplinæ vigor, & privatõrũ
vigere queat utilitas, appellantur. *l. 9. §.*
5. in fin. de Publican. & vectigal.

9. Leges itaq; Reip. præsse qui vult,
videtur summam potestatem commit-
tere Deo & legibus; qui verò humano
arbitrio tribuit imperium, adjungit ei
beluam. Nam cupiditas beluæ simi-
lis est, & iracundia gubernatores de-
pravat, etiamsi sint alioqui viri boni;
lex verò mens est, sine cupiditate, sine
perurbatione & affectu, *Arist. lib. 3. Polit.*
cujus exemplum refert *Pompon. in l. 2 §. &*
cum placuisset. 24. ff. de orig. jur. confer Petr.
Roytz in decis. Litoan. 4. n. 133. & seqq.

10 Ex hilce facile determinari po-
terit, quæ inter Politicos agitatur qua-
stio: an Legis an verò Regis Imperium
salutarius sit, magisq; expectandum.

F 5

Pri:

Primum affirmamus per ea, quæ proli-
xè tradit D. Corhman. in Comment. ad tit. C.
de legib. n. 175. & multis seqq.

II. Unde rectè Aristoteles censuit
in benè constitutâ Republ: omnia, quo-
ad fieri potest, legibus esse definienda,
& quàm paucissima judicis arbitrio re-
linquenda; quia leges certæ sunt, &
æquabili fronte omnes adspiciunt, l. 2.
de jur. & facti ignor. inq; futurum prospici-
unt, ut neq; gratiæ, neq; odio locus
esse possit. Cujac. ad Nov. 22. in pr. Deinde
leges præviâ diligenti consideratione,
pleno & deliberato prudentum ferun-
tur consilio, & ideò meritò omnis ho-
minis privati præferendæ arbitrio. l. 8.
C. de legibus pr. Institut. de Codicill. l. 35. ibi mul-
ti vigilijs C. de inofficios. testam: Adde auream
Bull. tit. 31. ibi Mit vorbetrachtung & tit. 7.
in pr. Vide Recept. de Anno 1495. in fin. pr. ibi
Mit zeitigen Rath Ewer der Churff. &c.
Recept. de anno 1495. Mit Rath vñnd willen
der Schwürdigen. Recept. de Anno 1522. ibi
Mit Ewer der Churfürsten/ Fürsten vñnd
Ständen guter vorbetrachtung in pr. & in
Constitut. de Anno 1529. sub tit. Wir Brüder
oder

oder Schwester Kinder. *ibi*. Mit Unser
vnd des heiligen Reichs Churfürsten /
Fürsten vnd Stände zeitigen vorgehens
den Rath.

12. De jure civili facti quidem qua-
stio erat in arbitrio judicantis, legum
vero auctoritas non item. *l. 15. ad Municipi-*
palem, adde l. 1. §. 4. ad Turpillian. Hinc Bo-
din: *Judices facti, lex ipsa poenæ, Prin-*
cipes autē veniæ potestatem habebant,
lib. 1. de Repub. c. 10, p. 202.

13. Legis constitutio Superioritatis
annexa est juribus, estq; sumæ potestatis
symbolum, *Halicarnas. lib. 6. Vvesenbec. ad*
§. lex est Institut. de jure Naturæ, Gent. & Civil.
Arnif. lib. 2. de jure Majest. c. 3. Bodin. lib. 1.
de Repub. c. 10. p. 235.

14. Et quidem initio urbis, cum pe-
nes Reges jus Superioritatis resideret,
ij hæc jura usurparunt. Et leges quas-
dam curiatus Romulus ad populum tu-
lit, tuleruntq; & sequentes Reges, quæ
omnes conscriptæ extant in libro Sexti
Papirij, Pompon. *in l. 2. §. 2. & ibi Zas. Cujac.*
Oldendorp. & Anton. Vacca ff. de orig. jur. Adde
Arnif. lib. 2. de jure Majest. c. 3. n. 2.

15, Ex-

15. Exactis deinde Regibus, popu-
lus hasce partes arripuit, *d. l. 2. §. exactio*
vel totus: unde in specie Lex: Rogatio enim Consulibus & consensus Populi
legem constituerebat: *§. lex est, ibi Mysing.*
Instit. de l. N. G. & Civ. Consules verò de
lege ferendâ, ad Populum Orationem
habere stantes, sedente populo, & quasi
fasces submittere oportuit; *Bodin. lib. 2. de*
Repub. c. 1. pag. 280. vel per partes, unde
Plebiscitum & S. C. confer *§. 4. & 5. & ibi*
DD. Instit. de jure naturali G. & C.

16. Tandem cum rerum summa,
ad Augustos devoluta esset, latâ lege
Regiâ, Populus omne Imperium in eos
transtulit, indeq; Principum placita le-
ges esse coeperunt, *§. 6. & ibi DD. Instit. de l.*
N. G. & C. idq; vel per seipsos, vel per a-
lios effecerunt, quibus id indulerunt.
Nam antiquitus constitutum erat, ut es-
sent, qui jura publicè interpretarentur,
quibus à Casare jus respondendi datum
erat, qui Jureconsulti appellabantur,
quorum Sententiæ legum vim & aucto-
ritatem obtinebant. *§. responsa Inst. d. tit.*

17. 12.

17. Inde tamen male quidam inferunt, & hodie communes Dd. traditiones Juris auctoritatem, licet à jure scripto recedant, obtinere, per ea, quæ tradit *Vultejus* & *Dd. ad. d. §. responsa Zas. lib. 2. sing. resp. c. 1. n. 26. & ad l. 2. §. post hunc. n. 32. ff. de origin. jur. Niel. Disput. Feud. II. in Corroll. Hunnius in tract. de auctor. Jur. c. ult. ubi refell. contraria. Nevizan. in sylv. nupt. lib. 5. c. quomodo jūdicandum.*

18. Hodie in Imperio leges universales condit Imperator, cum assensu & consilio Electorum, & Statuum Imperij, mit den Ständen des Reichs/ ut patet ex clausulis adfici solitis in ipsis Constitutionibus. *vid. Recept. de Anno 1512. & Anno 1522. in proœm. Paurmeister lib. 2. de jurid. c. 2. n. 31.* Unde hæ leges rectius Imperiales quam Imperatoris dicuntur, Des Reichs Abschiede. *confer Matth. Steph. de jur. dict. lib. 2. p. 1. ca. 1. memb. 2. n. 17.*

19. Non tamen inde rectè infertur Bodinus Monarchomachus, non in Imperatore, sed in Proceribus esse potestatem condendi leges. Quamvis enim Ordinum consilio & approbatione agat

agat Imperator, non tamen Ordinum;
sed suâ auctoritate promulgat leges,
Ordinum consilio & consensu constitu-
tas, ex potestatis plenitudine, hâc ple-
rumq; adjectâ clausulâ: *Sehen/ ordnen*
vnd gebieten Wir auß Römischer Kay-
serlicher oder Königlicher Macht vnd
Vollkommenheit/ *vid. ur. Bull. tit. 1. in pr.*
& tit. 2. §. Vnd dieweil. Recess. de An. 1495.
sub tit. Reformation das heimlich Ge-
richt in Westphalen betreffend/ §. Item
Von der/ Et Recess. de Anno 1529. sub tit.
Kayserliche Constitution, Wir Brüder/
oder Schwester Kinder & simil. Nam &
in Galliâ Edicta Regia nullam habent
auctoritatem, nisi Curiarum consensio-
ne comprobata sint, ipso fatente Bodino lib.
1. de Repub. c. 8. p. 149. Auctoritas siqui-
dem Curiarum non absorbet Majesta-
tem Principis, ut idem testatur eod. c. p. 143.
in fin. Similiter in Poloniâ, leges novas
condere ne cum Senatu quidem Rex
potest, absq; consensu Nobilitatis, sive
Equestris & militaris Ordinis, teste Cro-
mer. lib. 2. Rerum Polon. p. 96. Sic ipse Ro-
mulus

mulus olim cum adhuc manu Regiã
cuncta gubernaret, leges tulit curiatis,
l. 2. §. 2. de orig. jur. h. e. curiatim latas.
Convocato enim per 30 curias populo,
singulisq; curijs velut in septa segregatis,
Sententiã rogabantur, ad probandas
vel improbandas leges, quæ ferenda
fuisſent. *Oldendorp. in Restaur. Polit. ad d.*
l. 2. §. 2. Et talis Populi congregatio,
Comitia curiata dicebantur, à cœun-
do, quod populus coiret, *Zaf. ibidem n. 1.*
Hinc *Suetonius in Augusto* ait, Tiberium à
Cæsare in foro lege curiatã esse ado-
ptatum, h. e. suffragijs populi per cu-
rias collectis.

204. Cum Principes & Status Im-
perij hodie jura territorialia & superio-
ritatis (non tamen absolutè, quæ soli
Imperatori reservata, *Vid. Reſſ. Imp. de An.*
1576. §. Dardurch denn/ ibi ohne ſchmälerung
der Keyſerlichen Hochheit vnd Reſervaten.
Et Conſtitut. de anno 1521. Vnd behalten vns.
Sixtin. lib. I. de Regal. c. 5. n. 121. Arnif. de jure
Majeſt. lib. I. c. 5. n. 20. Paurmeiſt. 2. de jurã-
dict. c. I. n. 38.) in ſuis territorijs habeant,
ac poſſe dicantur in ſuo, quod poteſt
Impe-

Imperator in Universo, Castrens. Consil.
228. in column. pen. ubi de Duce Mediolani:
Claud. Bertazol. in addition. ad consil. Barthol.
Bertazol. 2. Consil. 285. lit. 4. Ubi de Duce Fer-
rariae. Schurff. 3. consil. 18. n. 2. Ubi id ad Ger-
manie Principes accommodat. Et in genere
Cacheran. decis. Pedemont. 88. n. 17. Sixtin. de
Regal. lib. 1. c. 5. n. 121. VVesemb. consil. 27. n. 28.
is sus est, non secus ac Imperatori, vel
Pontifici, jura provincialia, vel consti-
tuciones promulgare, & contrarias ab-
rogare, rursumq; novas constitvere,
etiam jura communia tollere, *Castrens.*
Consilio 34. n. 3. vol. 2. Schrader. in Tractat. feud.
p. 10. sect. 8. n. 28. Andr. Knich. de sublim. &
Reg. territ. jur. c. 1. n. 179. adeo ut Camera
Imperialis, quæ est summi Principis
Consistorium, Recept. Imp. de Anno 1570. §
Dieweil. Geil 1. observ. 42. n. & obser. 84. n. 5.
non secundum Cæsaria, sed provincia-
lia jura, modò sint rationabilia, judica-
re, jurisjurandi religione adstricta sic
text. in ordinat. Cam. p. 1. tit. 57.

21. Hoc ipsum pariter Imperatoris
Majestatem non evacuat, ut sinistrè
rursus suspicatur Bodinus, Nam & o-
lim

lim sine Majestatis diminutione, majoribus Provinciarum Magistratibus, armorum juxta ac legum potestatem factam fuisse non ambigitur. *Novell. 24. in præfat. & Nov. 25. in pr. & c. 1.* Quamvis dissimili jure olim illi, & nostri Principes hodie. Illi jure officij: hi jure territorij. *Joachim. Stephan. de Jurid. c. 3. n. 37. Dn. Cothman. volum. 4. respons. 3. n. 3.* Ideoq; cum Jurisdictionem perpetuam habeant, & nomine proprio transcurram ad heredes, magis similes hos censet Principi, quàm Præsilibus. *Claud. Bertazol. in addition. ad Barth. Bertazol. Consil. 285. lib. 2. lit. b.*

22. Deinde ipso Bodino teste, non quamvis legem ferre Majestatis & summæ Superioritatis est, sed Legem Principis Universalem, de quâ nec judicare, *c. in istis, distinct. 4.* nec appellare fas esse potest. *l. fin. § 1. de Appellation. recip. c. quia nos 32. X. de Appellation. vid. Bodin. lib. 1. c. 10. de Repub. p. 235.*

23. Norma legum ferendarum est Justitia, quæ potius, quàm mera animi sententia sequenda. DEUS siquidem.

G

JUS

ius pro amussi, & Iusticiam pro staterâ
posuit. *Esai. 28. v. 17.* Hinc ius à Iusticiâ
dicitur, non origine verbi, sed rei. *l. 1.
de Just. & iure.* Ius enim origine non à
Iusticiâ est, sed iusticia à iure, & tamen
utilissimo effectu dicimus, ius à Iusticiâ
esse, ut intelligamus ius non esse à ju-
bendo, h. e. in iure magis spectandum
esse, quid iusticia imperet, quam quid
Princeps jubeat. *Gothofr. in Notat. ad Schneid.
versic. testamenta unde dicantur, Instit. de testam.*
Iusticia itaq; fons est juris, ius rivulus
iusticiæ, sive de fonte iusticiæ. *Augustin.
de civitate Dei lib. 19. c. 21. Dn. Ernest. Cothman.
ad tit. C. de legibus. n. 7.*

24. Forma legum constituendarû
pro cuiusq; Reipub. & regiminis modo
varia, ea, quæ in *l. 8. C. de legib.* præscri-
bitur formâ à Theodosio & Valentin.
Imperatoribus optima est, & ad nostri
temporis statum sanè intellecta accom-
modari potest, junctis tamē nec negle-
ctis Imperii Constitutionibus.

25. Scriptura licet Adjectum sic
legis necessarium, Forma tamen ejus
non est, neq; à priori, sed posteriori,
essen-

essentialis ei dici potest, posteaquam
leges sine scripturâ non promulgantur,
ut eò meliùs in noticiam populi perve-
nire, & contra inobedientes allegari
possint. Vide Treutler. p. disp. 1. th. 5. lit. b.
Antonius Faber. in Rat. ad l. 32. de legib. Dn.
D. Hunn. disp. Instit. 1. th. 21. Disf. Menoch. 2. ar-
bitr. q. 420. n. 27. Niel. disput. Feud. 1. th. 2. lit.
a. in notat.

26. Unde inferimus Consuetudi-
nes, licet in Scripturam redigantur, jus
scriptũ strictè loquendo dici non posse:
Connan. 1. Comment. 10. n. 3. Sichard. ad Rubr.
C. qua sit long. consuet. n. 7. Arum. Exerc. Instit.
1. th. 16. Idemq; de jure nostro feudali
statuimus, per ea, quæ eleganter tradit
Vult. 1. Feud. c. 1. n. 4. Rosenthal. de feud. c. 1. con-
clus. 8. n. 3. Disf. Schrad. de Feud. p. 2. sect. 3. n.
114. & ibi Relati, nisi eo animo in Scriptu-
ram consuetudo redigatur, ut quasi de
novo jus constituatur, & à Superiore,
legis condendæ animo, legis solennita-
te doheretur & promulgetur. arg. c. 2. de
præbend. & dign. in 6. arg. l. contractus C. de fid.
Instrum. l. 2. C. de testament. l. Publica. 16. § fin.
ff. de positi. Bart. in rep. l. de quibus cum se-
quentibus nonnullis, ff. de legib.

27. Leges omnes non eiusdem sunt generis & conditionis. Quædam enim sunt Divinæ, quædam Naturales, quædam Civiles.

28. Divinæ rursus vel morales, vel Cereemoniales, vel Judiciales.

29. Morales leges, quia immutabilem Dei voluntatem, & æternæ justitiæ Regulam omnibus præscriptam, continent, immutabiles, *Deut. 17. 18. 19.* de quarum requisitis plenè agit *D. Chemnit. p. 2. Loc. Comm. p. 66.*

30. Cereemoniales p Christi adventu sublata, cum veritas adumbrata in ipso exhibitio manifestata sit, & Solis exortu umbra depulsa. Unde Scholasticorum nata Regula: Cereemonialia ante Christum erant viva, cum Christo mortua, post Christum mortifera, vid. *D. Meisn. de Regim. Ecclesiast. conclus. 99.*

31. Leges Judiciales, quia nobis latae non sunt, sed accommodatae ad certas temporis, loci, causarum & personarum circumstantias, non simpliciter & absolutè nos obligant, *D. Echard. in Fascic. Controvers. 6. 23.* & pertinent ad sceptrum

sceptrum Judæ, quod per adventum
Messiæ translatum, *Gen. 49.* ideoq; non
aliter, quoad causarum decisiones, in
foro nostro observantur, nisi quatenus
ab habente potestatem legis conden-
dæ, post legem novi testamenti, fuerit
approbatæ, *Alexand. Consil. 13. lib. 7. n. 19.*
Immol. in l. 3. colum. ult. ff. de testam. Thom. A-
quin. 2. quest. 99. art. 2. quos refert & sequi-
tur Menoch. lib. 2. arbitr. cas. 290. n. 10. Vid.
Dn. D. Hunn. de auctor. jur. c. 1. q. 8. vel qua-
tenus in lege morali fundantur. Diss. ex
part. Zepper. de Legibus Mosaic. c. 5.

32. Leges naturales sunt, quas cum
divinâ providentiâ §. *pen. Instit. de l. N. G.*
& c. ipsa rerum natura producit, §. 11.
Instit. de Rerum Division. & quodammodo
cordibus hominum insculpsit. *Rom. 2.*
Ideoq; in Iure nostro, ubi deficit lex,
potest allegari ratio naturalis. *arg. l. scire*
oportet §. sufficit ff. de excusat. Ubi IC. alle-
gat naturalem justitiam pro ratione.
Unde Bald. eleganter dicit Rationem
naturalem esse clypeum, sub quo tegat-
ur jus nostrum. *in l. un. §. 1. C. de caduc. tol-*
lend. fac. l. cum ratio de bon. damn.

33. Leges Naturæ abrogare iu-
tum ius Civile non potest, §. pen. *Instit. de*
I. N. G. & C. derogare autem vel adde-
re ei aliquid potest, unde ius civile ex-
trecitur. l. 6. & ibi *Dd. de Justit. & jur.* Quod
enim ius Naturale dicit in genere, id ius
Civile quasi per Species, ad varios vitæ
humanæ casus, & facti themata accom-
modat. *Vvesenbec. ad §. pen. Instit. de I. N. &*
C. Dn. Cothman. ad tit. C. de LL. n. 50. & seq.

34. Leges Civiles, vel publicum
Statum concernunt, vel privatum. :
Unde Jus publicum & privatum, §. *fin.*
Instit. de Justit. & jur. Illæ propter digni-
tatem aliquando fundamentales dicū-
tur, quia ijs ipsa Reipub. fundamenta,
& nervi, tanquam arctâ catenâ & spiri-
tu vitali colligantur. *confer Bodin. 1. de Re-*
pub. c. 8.

35. Lex fundamentalis Imperij
Romani, quâ libertas & salus Germa-
niæ conservatur, est certa Imperatoris
cum Electoribus capitulatio, cujus 35.
recenset capita *Anthon. Coler. de jure Imperij*
German. sect. 33. Sleidan. lib. 1. Histor. Talis
est auresa Caroli 4. Bulla, Constitutio
Pacis

Pacis Profanae & Religioſae, & alij Imperij Reſeſſos, Statum publicum immediate concernentes. In Gallia eſt lex Salica, de qua quaedam tradit *Carol. Molin. in Conſuetud. Paris. tit. 1. §. 26.* quam firmiſſimum Regni Gallici fundamentum appellat *Bodin. lib. 1. de Repub. c. 8. pag. 139.* & add. quae tradit *lib. 6. c. 5. p. 1148. verſic. ac mihi.* Haſce leges fundamentales, quantum fieri poteſt, immutabiles eſſe oportet, per pulchras rationes, quas tradit idem *Bodin. lib. 4. de Repub. c. 3. p. 665.* Unde nihil exiſtimo pernicioſius eſſe legum novitate, ſi de ſtatu Reip. quaeratur, inquit *Plato lib. 7. de Legib.*

36. Leges privatum Statum concernentes, generis nomen retinent, & variationi obnoxiae, quatenus mere ſunt Civiles & poſitivae. Non enim ſemper & ubiq; utile eſt, quod aliquando & alicubi utile fuit. *l. un. C. de Caduc. tollend.* Aequalis enim in utroq; aequalitas eſt, vel promulgare, quae juſta ſunt, vel antiquare quae prava. *Marcian. Novell. ſu. tit. 5. Rittershuſ. in Comment. Nov. in praem. c. 3. n. 12.*

37. Sunt autem merè positivæ leges, quæ ab omni necessitate Juris Divini & Naturalis sejunctæ sunt, ut cū ex tempore, annorūve spacijs, actus legitimos, vel metimur, vel decidimus. *arg. l. puto l. 1. §. initium ff. de postul.* In his itaq; auctoritas pro ratione est; *Zaf. in Paratit. eodem n. 13.* & sufficit, si statuentes dicant, hoc iustum esse arbitramur, uti dixit *Francisc. de Scal. quem allegat Bald. ad d. l. 1.*

38. De hisce legibus intelligimus, quod dicit Ulpian. lib. 13, ad legem Juliam & Papiam, Principem legibus solutum esse, *l. Princeps ff. de LL.* adeò ut ijs non ex necessitate, sed solâ honestate obligetur: *§. fin. Instit. Quibus modis testam. infirm. l. ex imperfecto C. de testam. l. digna vox C. de LL.* in dubio tamen semper legibus uti præsumitur, *l. 43. de vulg. & pupill. Substit. l. 35. C. de inofficios. test. l. 2. C. quand. decret. op. est.* nec uspiam ab ijs discedere, nisi ratio tuendæ Majestatis id flagitet, aut actus, quem gerit, aliter sustineri nequeat. *Castrens. ad l. 3. C. de testam. Dn. Gothofred. Anton. disp. feud. 1. th. 1. lit. b. Vid. Anton. Fabr. lib. 1. C. tit. u. desin. 1. n. 4.*

107.

Don. de Cavall. q. 906. Covarruy. lib. 3. Resol. 6.
6. n. 6.

39. Ad effectum Legum pertinet,
ut obligent, vel ad pœnam, vel ad o-
bedientiam; Item ut judicia ex Legum
præsripto ordinêtur & lites terminen-
tur. *pr. Instit. & ibi Dd. de offic. Jud. Ordin. Cam.*
p. 1. tit. 13. fac. Nov. 18. c. 5. text. in c. Judicet.
3. q. 7. Geil. 1. obs. 36.

40. Hinc quæstio satis intricata :
An æquitas Juri scripto præferenda ?
Nos salvo aliorum judicio, missisq; va-
rijs Dd. distinctionibus, æquitatem le-
galem, h. e. quæ ex ipsis legum visce-
ribus eruitur, juri stricto, & sine æqui-
tatis consideratione inspecto, præferi-
mus, nisi mens legislatoris & verba a-
deò clara sint, ut in casu emergente, a-
liam interpretationem sine cavillatio-
ne recipere non possint. *l. prospexit ff. qui*
& à quibus manum. Eo enim casu solus
princeps, vel is, cujus est legem con-
dere, inter æquitatem jusq; interpositū
decernit. *l. 1. C. de legibus.* Sicuti Princeps
duriciem d. l. prospexit §. 1. temperavit
in l. in adulterij C. ad l. Jul. de adult.

G 5

quæ

quò inclinât Treutler. p. 1. disp. 1. th. 2. lit. b. Dn.
Cothman. 3. Consil. 12. n. 1. & seqq. Donell. 1.
Com. 13. & ibi Hilliger. in Notat. Nam æqui-
tas, quæ non ex iure scripto, sed ex mo-
ru & affectione animi apparet, contra
ius scriptum, non est sequenda, ut tra-
diderunt, Bart. Bal. & Dd. ad l. 1. & ad l. pla-
cuit C. de Judic. alioqui nihil certum &
perpetuum in iure nostro esset, quibus-
libet causarum statum, ad quamlibet
imaginariam æquitatem detorquenti-
bus. Zas. 1. Consil. 10. n. 35. Quantum à Ju-
re scripto recedimus, tantum ab æqui-
tate recedimus, inquit Cujac. Conf. 38. in fin.
Ideoq; in quæstionibus de æquitate, nisi
inhæreamus iuri scripto, plærunq; sub
auctoritate Scientiæ iuris perniciosè er-
ratur. l. si servū §. sequitur de V. O. Vide Thoming.
decis. 16. n. 17. Cacheran. decis. 147. n. 27.

41. Hactenus de dextro mundi
Brachio, & salubri Justitiæ Instrumen-
to, Legibus videlicet: Sequitur alterum
Iustitiæ Instrumentum, & Mundi Bra-
chium, ut loquitur Accursius, Arma vi-
delicet, ubi enim vi res geritur, Leges
sine armis nil proficiunt. Confer.
Recess.

Recess. Imper. de Anno 1522. in pr. ibi. Diereiß
aber die Gesetze der Rechte nicht nutz / oder
fruchtbar / wosern die mit statlicher billicher
vnd ernstlicher Handhabung vund Execution
Ec. add. Recess. de Anno 1570. §. Also dann
auch. Et de Anno 1512. §. Desigleichen. Ordin.
pac. public. de Anno 1495. in pr. Imò leges
inter arma silent. Cicer. pro Milon. Unde
C. Marius dixisse fertur, se tempore
belli, propter strepitū armorum, Leges
exaudire non posse, cuius dictum refert
Hieron. de Cavall. in Spec. communium opinio-
num, q. 906. n. 4.

42. Quamvis enim pace nihil sit
optabilius, si iusta sit, aut honesta, ni-
hil tamen aut faciendum iniustè, aut
patiendum turpiter, ut pace frui valea-
mus. Polyb. lib. 3. Hist. Confer VVaremund. ab
Chrenberg lib. 1. de fœder. c. 2. n. 93. Pax
enim & iustitia se debent osculari invi-
cem, Psalm. 85. vers. 12. Imò bellum geri-
tur, ut pax quaratur, Cic. lib. 1. offic. Pa-
cem optat voluntas, bellum cogit ne-
cessitas, ut liberet DEUS à necessitate &
conseruet in pace, inquit Augustin. in c. noli
23. q. 1. pax tamen iniqua sæpè melior
iusto bello,

43. Bel-

43. Bellum est publicorum armorum justè suscepta & ritè denunciata contentio, *Alberic. Gentil. lib. 1. de jur. belli. c. 2. Geil. lib. 1. de pac. public. c. 4. n. 41.*

44. Sicut legem promulgare universalem summi est Principis, vel Populi, cui id Princeps permisit: ita & armorum jus ad eundem pertinet, adeò, ut omnia bella, quæ injussu & sine licentiâ summi Principis geruntur, privatâ quadam vindictâ reprobentur. *l. 3. ad L. Jul. Majest. ibi qui injussu Principis bellum gesserit l. neminem C. de re milit. l. 3. C. de agent. in rebus Ordin. Cam. p. 2. tit. 15. ibi, Auß der Kayserlichen Art. oder Unserm Zugeben vnd Erlaubnuß. Recept. Imp. de Anno 1555. §. Wo sich aber. cum §. seq. Cui congruit lex Platonis: Si quis pacem, vel bellum fecerit, sine scitu Populi (qui hodie jus suum in Principem transtulit) capitale esto, ult. de Legibus. Clapmar. de arcan. Imp. c. 20. add. Hieronym. de Cavall. in Spec. Comm. opin. q. 906 n. 118. & seq.*

45. Jure Civili Maiestatis reus judicatur, qui arma sine Principis jussu sumptur, *d. l. 3. ad L. Jul. Majest. l. un. C. ut*

armos

armorum usus priv. quia usurpat sibi iura
Maiest. quæ sunt solius Principis, ut no-
tant Dd. ad l. ex hoc jure gentium ff. d. just. & jur.
gl. in d. l. un. C. ut arm. us. Quapropter re-
gulariter in unoquoq; , recognoscente
superiorem, iniustum semper præsumi-
tur bellum. Alber. Gentil. lib. 1. de jur. bell. c. 3.

46. Neq; ad arma & rixam proce-
dere patitur Cæsaria Maiestas, quos po-
test iurisdictione suâ compescere: l. æ-
quissimum, alias incip. Si cuius, ff. de usufr. vid.
Recess. Imp. de Anno 1555. §. Dargegen sollen/
ibi, Es sol kein Standt des Reichs/ mit der
that/ oder sonst in Ungutem fürnehmen/
sondern in alle wege/ nach laut vnnnd außwey-
sung des heiligen Reichs Rechten & c. & in fin.
Vnd sich an gebührenden ordentlichen Rech-
ten begnügen lassen/ alles bey Fürstlichen Eh-
ren/ waren Worten/ vnd vermeidung d Peen/
in dem auffgerichteten Landfrieden begriffen.
Add. Recess. de Anno 1512. in prin. ibi, Durch
welche die Zrung/ Zwietracht vnnnd Spän/ zu
rechtelichem außtrag lauffen & c. Id enim
Iure Gentium certum est, ubi iure agi
potest, ab armis esse abstinendum. Bo-
din. de Repub. lib. 2. c. 2. p. 301.

47. Quamobrem ex constitutione
Pasis

Pacis Publicæ Divi Caroli V. Imper.
sub tit. Von Mandaten des Cammer Gerichts
wieder die Friedebrecher/ & Ordinat. Cam. p. 2.
tit. 9. §. Und ob sich cum §. seq. In Camera
Imperiali mandata avocatoria contra
eos, qui arma movent, vel delectum
ad offensionem alterius agunt, sub pœ-
na Banni, per nuncios Camerae Impe-
rialis decernuntur, Gemeine abforderung/
vel ex aulâ Cæsareâ, misso Fæciali
Einen Kaysers Heerolt/Ducibus & Militi-
bus intimantur. vid. Geil. I. de Pac. publ. c. 4. n. 1.

48. Ab hisce tamen necessitatis &
defensionis casus exceptus, Constitut. Pac.
pub. de Anno 1521. sub tit. Die Peen aller
Friedebrecher circ. fin. arg. l. si alius §. bellissime
ff. quod vi aut clam tot. tit. C. quand. lic. fin.
Jud. vind. l. ait Prætor §. debitorem ff. quæ in
fraud. cred. & ita secundum quosdam
accipiendi Recessus de An. 1530. 48. 45.

49. Inò Germaniæ Principibus, ex
antiquissimo libertatis prætextu, con-
cessum esse conscribere milites, in pro-
prium & aliorum salutem, asserit VVare-
mund. ab Ehrenberg/ lib. 1. de fæder. c. 2. n. 56.
modò oblervetur forma in Constitut. im-
perij expressa, imprimis Recess. de Anno 1555, 1570,
76. 82.

96. 82. 94. 98. Unde sub eadem formâ & delectum agere, Munstern/ ad arma cōvocare, auffmanen/ jure territorii possunt. *Andr. Knich. de subdit. & Regio terr. jure. c. 3. n. 238.* Habent ius armandiæ, & Armenta, Zeug vnd Rüsthäuser: ius muniendi arces, Vestung vnd Pasteyen zu bauen/ Quod ipsum Maiestatis particulam esse asserit *Arnif. de jure Majest. lib. I. c. 5. n. 8.* & ad maiora regalia pertinere dicit *Andr. Knich. de jure territ. d. c. 3. n. 239.*

50. Iusti belli fundamentum est causa, propter quam suscipitur, iusta, *Jud. 15. v. 3.* quæ in genere talis censetur, si referatur ad gloriam DEI, & Reip. salutem, pro Lege, & Grege, pro aris, & focus. *Dn. D. Mentzer. in Exegef. August. Confess. artic. 16. Eichard. Consil. German. 129. Cothman. ad tit. C. de legib. n. 63.*

51. Talis est defensio Religionis & Regionis. *c. fortitudo 23. q. 3. Alberic. Gentil. l. 1. de jure belli c. 7.* Quamvis n. Religio in se tanquam spirituale bonū, conservari nō possit: ipsū tamen Religionis exercitiū, à vi externâ, & insultu impediendum, rectè armis defenditur. *Nehem. 4. v. 13. Machab.*

*Machab. i. v. 43. & seqq. c. Maximianus 23. q. 3.
Polan. in Syntagm. Theolog. vol. 2. lib. 10. c. 67.*

52. Defensionis favor extenditur ad eos quoq;, qui vel vicinitatis, vel societatis, vel alio quovis vinculo nobis obstricti sunt, cum intersit in necessitatibus hominis beneficio hominem affici. *l. servus. de serv. exportan. Exemplo Abrah. Gen. 14. & Israelitarum Jos. 10. vid. Constit. Imper. de Anno 1522, in pr. ibi. Haben wir uns zu Rettung des Christlichen Bluts vereinigt/ vnd beschlossen/ Unserm Bruder dem König zu Ungern/ zu widerstande der Türcken/ mit hülffe zu erscheinen / vnd Christlich: brüderlichen trost vnd beystande zuerzeigen. add. VVaremund. ab Ehrenberg lib. 2. de fæder. c. 1. n. 59. Anton. Vaud. Udalric. Zas. & Dd. in. l. 3. ff. de Just. & Jure.*

53. Defensionis favor tantus, ut non solum ingruentem, sed etiam imminentem vim respiciat. *arg. l. 3. C. ad l. Cornel. de Sicar. l. 5. ad l. Aquil. Frequentissimum calamitatis initium securitas. Alberi. Gentil. lib. 2. de jure belli c. 14. Expedic itaq; Reip. impendentibus malis obviam ire, & antevertere, ne serò clypeum post vulnera sumere, si in præsentia*

tiâ crescentis plantæ radix præcidi, & adversarij malè cogitantis conatus opprimi possit. *Nicephor. l. 5.* Qua ratione olim introducti sunt milites limitanei, qui sub limarchâ, h. e. præfecto limitis, provinciæ terminos tuerentur. *l. munerum civilium ff. de muner. & honor. l. quas DEO C. de offic. prator. Aphric. Oldendorp. ad l. 2. §. populo deinde ff. de Orig. juris. Zas. ibidem n. 1. & 2. c. 5. p. mihi 882.* Et hodie tales sunt, Die auff den Frontiren vnd Grenzhäusern in der besatzung ligen. Undè non de nihilo est Bodini discursus, dicentis, tam diu stecisse potentiam & amplitudinem Rom. Imp. quoad Constantinus, Pontificû oratione persuasus, legiones ac robur planè sustulisset, quib9 incisis nervis, barbaræ gentes provincias omnes Romanorum populari, ac vastare cæperunt. *lib. 5. de Rep. c. 5. pag. mihi 882.*

54. Inter justas belli causas non postrema rerû ereptarum recuperatio: *Covarruv. in Relect. c. peccatum p. 2. §. 9. n. 4. vid. 2. Reg. c. 2.* Item illatæ injuriæ vindicatio: *Num. 31. vid. Recept. Imper. de Aõ. 1521. §.* Vnd als wir in vnserm Kayserlichen Gemüch
H gesetzt/

gefehrt/ vnd fürgenommen haben/ mit hülfß des
Allmechtigen/ Gott zuforderst zu Lob/ dem hei-
ligen Reich zu Ehren vnnnd Wolfahrt/ Vnser
Kayslerliche Cron/ wie sichs gebührt/ zu holen
vnd zu erlangen/ auch das jenige/ so dem Reich
entzogen/ vnd lange Zeit in frembden Händen
gewesen/ widerumb zu erobern/ vnd zum Reich
zubringen. *Quod Imperatoris propo-
situm, status & proceres Imperij com-
probarunt, suamq; opem promiserunt.*
vid. eandem Constit. §. Auch haben vns Chur-
fürsten/ Fürsten vnnnd Stände des Heiligen
Reichs/ zu Vnserm beginnen/ ein tapffere grosse
hülfß/ nemlich 4000. zu Ross/ vnd 20000. zu
Fuß versprochen. &c.

55. *Similis est Exemptorum con-
ditio. Qui enim ab Imperio deficiunt,*
*Imperii hostes efficiuntur: l. 19. §. transfu-
ga de captiv. & Postlim. revers. l. 14. ex quibus
causis Major. l. 3. §. fin. ad L. Cornel. de Sicar.
Br. in l. hostes n. 15. ff. de captiv. Ideoq; ad-
versus eos aeterna est auctoritas. argum.
l. Barbarius de Offic. Prator. Unde fre-
quentes in comitijs Imp. querelæ: vid. d.
Recess. de Anno 1548. §. Dieweil auch etliche
viel Stände. Recess. de Anno 1566. §. Nach ob-
gesetzten. ibi. Durch was süglichs Mittel an-
sehent*

sehnliche Stände/Land vnd Leute von fremb-
den Potentaten entzogen. in Recept. de An. 1576.
§. Wir haben auch ferner. Rudolph. II. in Re-
cept. de Anno 1582. §. Wann nun neben.

56. *Iusta etiam sunt arma, quæ ad-
versus contumaces Magistratus, joris
judiciorumq; auctoritatem spernentes,
suscipiuntur. Rev. Dn. D. Mentzer. in Exegef.
August. Confession. Artic. 16. Ad quorum
coërcitionem, hodie novissimis Imperij
constitutionibus, circulatorum constitui
præsides, quorum Maximiliani I. tem-
pore constituti fuerunt sex, vid. Recept. de
Anno 1500. Quibus postea necessitate
publicâ urgente, diviso Saxonico &
Rhenano, quatuor fuerunt additi, Au-
striacus, Burgundicus, Electoricus
Rhenanus, & Superior Saxonicus. vid.
Recept. Colon. de Anno 1512. Quâ circulatorum
distributione repetitâ, Carol. V. qui
status cuiq; circulo sint attributi, ordi-
ne recenset, Recept. de Anno 1522.*

57. *Quæ propter si status aliquis, ju-
ris, Justitiæq; spernat vigorem, Execu-
tio solet committi, dem Negstgesessenen
Creysß Obristen. Vid. d. Constitut. Carol. V. de*

Anno 1522. §. Und in dem allen. *Geil. r. de poen. public. c. 4. in pr.*

58. Justè arma sumuntur contra eos, qui transicum innoxium jure humanæ societatis debitum denegant, *Num. 21. August. in c. ult. 23. q. 2. Covarruv. in Relect. c. peccatum p. 2. §. 9. modò denegatio non fiat jure. arg. §. Wir wollen. Constit. de Anno 1570. Denais. injure Camer. tit. salvus conductus 276. n. 1.*

59. Dominandi verò libido, nocendi crudelitas, & similes causæ, jure in bellis culpantur. *Gregor. in c. quid culpatur 23. q. 1. Confer Bodin. lib. 1. de Rep. c. 5. p. 115 2.*

60. Pari ratione infidelitas & Religionis diversitas, justa nõ est causa populũ, à Jurisdictione bellum moventis remotum, aggrediendi. *late Covarruv. in Relect. d. c. peccatum §. 10. Cujac. 10. Observ. 3. Alberic. Gentil. lib. 1. de jure belli c. 9. Pet. Gregor. de Repub. l. 12. c. 4. n. 11. D. Meisnerus in Sobr. Philosoph. sect. 2. q. 4. p. 625. VVaremundus ab Ehrenberg. 1. de fœderib. c. 2. n. 15. Lips. lib. 4. Politic. Lactant. lib. 5. Institut. Divin. c. 2.*

61. Frustra ergo excusare bella Hispanorum Regis in Indias, non sine
CRUO-

cruore gesta, adnucuntur, qui Pontificia
donatiōis prætextu ista palliare, & pro-
lixè defendere satagunt. Hieronym. de
Cavall. in Specul. Comm. opinion. q. 906.

62. Apparente justâ belli causâ,
plurima ad ejus expeditionem deside-
rantur, utpote pecunia, quæ omnium
judicio rerum gerendarum nervus, Cic.
pro L. Manil. Coras. de jure Emphyt. in pr. n. 4.
Commeatus, Remeatusq; Cibaria, ar-
ma, milites, belli Duces: Conser. Lips. 5.
Politic. c. 6. de quibus latius agere præ-
sentis tractationis ratio non patitur.

63. Ad bellum susceptum feliciter
expediendum, tenacissimū vinculum est
disciplina militaris, in cuius sinu ex Va-
lerij sententia, rerū omniū tranquillus
status acquiescit, & optatissimi trium-
phi promanant: lib. 2. c. 7. Unde apud
Romanos disciplina castrorum, carita-
te liberorum & parentū antiquior fuit.
l. 19. S. 7. de captiv. & postlim. revers. Giphan.
in l. 7. C. de procurat. Sichard. ad Rubric. C. eo.
dem. Geil. 1. de pœn. publ. c. 4.

64. Disciplina militaris præcipue
consistit in Exercitio, Ordine & Coërci-
tione.

H 3

65. Ex-

65. Exercitio maximè opus est, ut
militēs cotidie exerceantur. *vid. Bodin.*
lib. 5. de Rep. c. 5. p. 883. in fin. Sicut enim
omne artificium per exercitium reci-
pit incrementum: *l. legati 65. §. 3. de legat.*
3. fac. c. fin. distinct. 38. Sic & maximope-
rè militia. Indè exercitus Varroni
dictus, quod fiat melior exercendo:
lib. 4. ling. latin. Hoc si omittatur, mili-
tēs se effundunt in luxum, Epulas & no-
cturnos tumultus. *Tacitus lib. 4. Histor. Vid.*
Recess. Imper. de Anno 1570. sub tit. Von der
Neutter bestallung/ ubi Imperator & Im-
perium de tali luxu & ebrietate quere-
latur: §. Item. 48. Item Diem Weil es leider dahin
kommen/ daß vnter den Deutschen/ sonderlich
im Kriege/ das lästerliche viehische Vollsau-
sen schier die meiste Übung ist/ darauß der gan-
zen Nation viel Verkleinerung/ Vnehr/ Nach-
theil vnd Spott entsethet/ vnd sonderlich auch
desto weniger Sieg vnd Glückliche verrichtung
erfolget. Quare certa poena Ebrietati eâ-
dem Constitutione præstituta, *in §. 52.*
Et in militiâ delictum ebrietate com-
missum non extenuatur. *d. Constit. §. 50.*
Item/ Es solle in allen Mißhandlungen/ so
voller weis/ durch Groß oder klein Bans ge-
schehen/

sehen/ vnd straffbar seind/ die Drunkenheit
zu keiner entschuldigung/ oder milderung der
Straff angezogen werden/ Sonder vielmehr
solche Verbrechen desto schärffer/ schwerer/
auch gedoppelt gerechtfertiget werden. Hoc
veneno fortissimus Annibalis exercitus
inebriatus in Italiâ periit cum ipso: ut
haut vanè olim dictum: Una Anniba-
lem hyberna solverunt, & indomitum
illum nivibus atq; Alpibus, enervave-
runt fomenta Campaniæ. Liv. De mili-
tum exercitiis confer *Veget. lib. 1. de Re
militari.*

66. Ordo, qui ut actionum huma-
narum omnium anima dicitur: ita belli
& armorum ornamentum est & funda-
mentum: confer *Oldendorp. in restaurat. Po-
lit. ad l. 2. in verbo, in Equestri Ordine ff. de O-
rig. Jur.*

67. Ordo consistit in digerendis
copijs, per legiones, cohortes, centu-
rias & decurias: ut æquali legitimoq;
semper spacio distet miles à limite, nec
ultra quàm expedit, aut conglobentur
agmen, aut laxent. *Veget. lib. 1. c. 26.*

68. Coërcitio versatur circa mo-

res informandos, & refrenandam pe-
tulanciam militum: ad reprimendas
rapinas, & direptiones, quæ nostris,
proh dolor, temporibus, multorum
luxu ita frequentantur, & tantâ impu-
nitate fiunt, ut militia, quæ Romanis
temperantiæ, Prudentiæ & fortitudi-
nis Schola fuit, nunc latrocinandi ars
esse videatur. *Bodin. lib. 5. de Repub. c. 5. p.*
202. de quo querelatur Imperator & Imperium
in constit. de Anno 1570. sub tit. Von der Reut-
ter bestallung §. Vnd die weil 43.

69. Ad hanc conservandam mirâ
opus est severitate & gravitate, ita ut
secundum Clearchi vocem, à militi-
bus Imperator potius, quam hostis me-
tuatur: *Valer. lib. 2. c. 7. Lips. lib. 5. Polit. c. 13.*
unde etiam jure civili contumacia om-
nis militis, adversus Ducem & Præ-
sidem, capite punitur. *l. 6. §. 2. de Re mili-*
tari. l. item profugus 3. r. eod. d. constit. Imper. de
Anno 1570. sub tit. Von der Reutter bestallung.
§. 57. Item/ Es sol keiner an die Justitien/
als die Profosen / Numormeister &c: hand
anlegen/ oder thun mit gewalt oder vnbeschei-
denheit widerstreben/ alles bey straff Leibs vnd
Lebens.

70. Ad

70. Ad hanc disciplinam pertinet
perniciosa profugorum malicia, in qui-
bus & jure Civili, & novissimis Imperij
Constitut. gravis poena constituta.
vid. d. Constit. de Anno 1570. sub d. tit. §. 28.
ibi. Vnnd welcher auß dem Feld / oder vom
hauffen / ohne erlaubniß vnnd Passport ziehen
würde / der soll / da er betreten / an Leib vnnd
Leben gestrafft / oder da er entlaufft / öffentlich
zum Schelm gemacht werden. Et tantum
de legibus & armis, pro nostri instituti
ratione, dixisse sufficiat.

Illustri & Generoso,

DN. GEORGIO LUDOVICO,
LIB. BARONI à STARHEMBERG &C.

Amico & Commensali suo exoptatissimo,

PUBLICE DISPUTANTI,
amoris ergo scribebat,

TE celebrant Charites, Muse super aethera
tollunt,

Alma Themis laudat, doctus & omni amat.

H 5

Hand

*Haud frustra: Tua namq; id Ars Virtutq; meretur,
Ingenijq; bona hoc digna favore tui.
Maſte bonis tantis! Sic perge, utroq; ſequentur
Virtutum comites, Gloria, Fama, Decus.*

Erneſtus Ludovicus Comes ac Do-
minus in Mansfeld.

Jupiter ut Phrygij captus Ganymedis amore,
Hunc rapit ad celsi ſidera celsa poli,
In volticris formâ, terræ quæ fulmina portat,
Ut det neſtareo pocula plena mero:
Sic Patria ingenij præclari & mentis amore
Te trahet, inq; ſuo geſtiet eſſe ſinu;
Conſilia ut liquido Sophiæ de fonte miniſtres,
Verbaq; neſtareis aſſimilanda meris.

Votum Chronologicum.

Perge Baro Inſignis De SangVine nate Ba-
ronis,

Et Patriæ Præſtans DICeris eſſe DeVs.

Cognato & amico ſuo intimo,

Honoris ergò appoſuit

Rudolphus à Dietrichſtein L. B. in Hol-
lenburg, Finckhenſtein & Talberg, Pin-
zerſerna hereditarius Carinthiæ.

EIDEM.

EIDEM

UT Cyclops oculo effosso sine luce vagatur,
 Auctor & interitus est serus ipse sui :
 Sic sine mente furit populus, sædæq; ruina
 Causa sibi est, quando jus sine honore jacet.
 Ut maneant igitur junctæ arcto fœdere turba,
 Et populi nunquam dissocietur amor,
 Legibus imperium sancti Respublica tradit,
 Et legum imperium vult socia arma sequi.
 Horreat ut pœnas cui turpi crimine vita,
 Utq; boni ex merito præmia digna ferant.
 Et te, vernantē, STARHEMBERGI inclute, florem
 Ætati quod vis legibus esse sacrum,
 Ominibus quoq; prosequitur Respublica faustis,
 Proq; salute tuâ prospera vota facit.
 Macte animo & studijs, HEROS macte optime,
 tantū :

Te ducat virtus, te comitetur honos :
 Si aliquando pater patriæ ; sis optimus auctor
 Consilij : detur te duce pace frui :
 Servatos etiam ob cives tibi quæna Corona
 Implicat æterno flore & honore caput.

Boni ominis ergo ap-
 plaudebat

JUSTUS MEIERS D. & Juris
 utriusq; in Academiâ Argentoraten-
 sium Professor publicus,
 Disput. Præses.

Plurima

Plurima nobiliū pars se splendore parentū
 Secretam à reliquis civibus esse putat.
 Verum ô quid refert Cræso nascatur an Iro,
 Quem laudis propriæ non trahit ullus amor,
 Macte ergò Heroum Starmbergi clara propago,
 ac gentilitio lamine quicquid habes,
 Ceu facis, id propriâ Virtute atq̃ere labora,
 Vt geminâ posthac fulgere luce queas.
 Isthoc Alphonſus superavit tramite nubes,
 Ut quoq̃, nunc illum fama loquatur anus.
 Auspicio simili transcendit sidera & is, cui
 Submisit falces terra Britanna suos.
 SchenckI etiam nomen vigilatæ ex ordine no-
 Feudorumq̃; astris, inferuere libri, [ctes,
 Ille quidem fuerat prisca de stirpe Baronum
 Ortus, atq̃ iste decor non sequitur tumulum,
 Et fors perpetuâ latuisset Schenckius umbrâ,
 Ni fieret proprio conspicuus genio;
 Nunc vivit, vivetq̃, æternum, & nubibus ipsis
 Altior hoc solo transijt astra modo.
 Scilicet hæc illis debetur adorea, quorum
Plus ultra patrio terminus est titulo.
 Perge igitur cœpto decurrerere tramite, teq̃,
 Starmbergi magnis infere nominibus.
 Sic tua te virtus illis æquabit, & inter
 Heroas proavos lucidus ignis eris.

Debite observantæ ergò P.

Theodorus ab Oeseden Flenſ. Hoff.

Non

EIDEM
De
LEGIBUS & ARMIS
DISSERENTI

Devoto animo gratulatur.

Non pauci, induti turgent splendidibus armis,
Suspensq; gradu, digituq; notarier optant,
Credentes leve momentum tranquilla togata
Nomina militiae sectari Pacis in umbrâ.

Contra qui Clarie seque & sua mancipat Arti,
Plus homines LONGÆ, quam CURTÆ vestis
honorat,

& Druidas Equiti proponens, negligit istam
Bellona prolem, truculenti Martis alumnam.

Sepius hæc fuit acta, haut uno iudice, causa,
Ac patrocinio pars utraq; tecta fideli
Erubuit de jure suo concedere quidquam.

Sed nunc ambigua sufflamina ponere litis
Legè jubet latâ sic STARHEMBERGILIS: ut cum
Pallade, miro ausu, Mavors conjuret amice,
Hujus & illa simul lateretur fœdere grato.

Virtute hæc gaude. Nec enim duntaxat in horte
Musarum eductus, vel solo Marte superbus,
Hoc dextrè nobis poterat præstare; sed is, qui
Bellandi sandiq; potens, & prælia Musis
Temperat, ac rigidū moderatur Apolline Martem.

Protogenes Vulcanius^o
Laciburgius^o.

Ne

NE vacuas videret Lector chartas, qualis secundum Polybium ut plurimum sit AULICUS: qualis item ille ex voluntate Cæsaris Antonini esse debeat, subjicere voluimus.

AULICUS EX POLYBIO,

Βραχέως γὰρ δὴ πάνυ καιρῶς πάντας μὲν ἀνοθρώπους ὡς Ἰππῶν ὑψέσι, καὶ πάλιν ταπεινοῖσι, μάλιτα δὲ οὗ ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅντως γὰρ εἰσὶν ἔπι διαρραπῆσαι ἔπι τῶν ἀβακίων ψήφοις, ἐκείναι τε γὰρ καὶ τὴν τὰ ψηφίζοντες βέβησιν, ἅστι χαλκῶν καὶ παραυτίκα πύλωντον ἴχθυσιν, οἷτε περὶ τοῖς αὐλῶν κατὰ τὸ νεῦμα τὰ βασιλείως μακρότεροι, καὶ παραπίδοις ἐλεεινοὶ γίνονται.

Occasiones enim omnino leves in universum quidem omnes homines extollunt, & vicissim deprimunt: Sed eos tamen maxime, qui in regis vitam degunt. Sunt enim ipsi reverâ similes calculorum in tabulis. Hi enim ex eorum, qui rationes subducunt arbitrio, modo teruncio, modo talento valent; & illi, qui aulâs colunt, ad nutum regis beati, & uestigio miserabiles sunt.

AULICUS CÆSARIS ANTONINI.

Εἰ μητρὸς ἄμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνη τ' ἂν ἐθροπύδοις, καὶ ὅμως ἡ ἐπὶ ἀνδρός σπεπὸς τὴν μητέρα συνεχῆς ἐγίνετο. Τὰ τ' οἱ γὰρ ἐπὶ τῇ αὐλῇ, καὶ φιλοσοφίᾳ, ὡς πολλὰ κίς ἐπι-

νι. 37

Ἴδὲ, καὶ ἡ ἐκείνη ἀπὸ τῶν ταύτην, δι' ἣν ἡ τῆς ἐκείνης
σοὶ ἀνεκτὸ φαίνεται, καὶ οὐ ἐν δούλοις ἀνεκτὸς.

Quod si eodem tempore tibi & noverca sit & ma-
ter; & illam colas, & tamen ad matrem perpetuò
confugias. Id modò sunt tibi aula & Philosophia.
Huc sapere revertere, & in eâ acquiesce, cujus bene-
ficio & aulica toleranda tibi videntur, & tu ab
aulicis ferri potes.

Hoc dogma carmine quondam expressit
JOANNES CASELIUS.

ET fuerunt olim populi, & nunc esse feruntur,
Lege domum non una viris ubi ducitur uxor:
In quâ barbarie fit eidem tempore eodem
uni invisâ noverca, sit optatissima mater.
Jam tibi tute simul matrem puta & esse novercâ:
Hanc, age, si sapias, an non reverenter habebis.
Eâdem consortem thalamiratione paterni?
Sic facies: dura est patris inclementia nato:
Sed tamen in gremium matris te sapere receptes.
Quâ tute unice ames semper, quæq; unice amet te,
Sic quoq; dura piâ tibi fit, cum matre noverca,
Dum templum Sophiæ colis, & celsa atria regum:
Egregie gnarus Sophiæ, neq; nescius aula:
Ad se te rapit illa, sed hæc te mittere non vult.
Hic quid agas? Sophien fas est præponere rebus:
Quæ nos mater amat, quæ curâ simplice servat:
Blanditijs contra illa novercæ perdit alumnos,
Nec finit aut verbis, aut vultu fidere quemquam.

Sed

*Sed te sive animus, seu fatum traxit in aulam,
 Nec potes avelli de vitâ & moribus istis:
 Inq; graves casus te res quoq; publica poscit,
 Nec tamen à Sophia possis avellere mentem:
 Emersus medijs aliquando fluctibus aulae,
 Illius in portu placat à mente quiesces.
 Sin Jovis imperium summi te detinet illic,
 Tu tamen huic uni debes hoc omne magistrae,
 Quod vir magno animo nequaquam ferre recusas
 Vanos aulae strepitus moresq; superbos,
 Teq; quod ipsa etiam neq; dum fastidit in acris
 Censurâ: quod te potius miratur euntem
 Suspensis gradibus per tot discrimina rerum.
 Is demum bene tutus agit, qui vera secutus,
 Haud tamen utramvis dormit securus in aurem.*

Errata sic corrigantur.

Lit. C. in fine orationis, lin. antepenultima
 leg. tranquilleq. thes. 6. lin. 3. referuntur. lin.
 12. exituri erant. thes. 7. lin. 3. utrumq;. th. 11.
 l. 17. refert. th. 12. l. 2. proprijs. th. 13. l. 1. æqui-
 parantur. lin. 13. an per. thes. 14. l. 3. temporis.
 th. 17. l. 2. ad ferrum. th. 18. lin. 4. adjecta sunt.
 l. 11. accusari. lin. 12. pendente. th. 19. l. 9. potest.
 th. 20. lin. 4. in eo. lin. penult. nihilominus.
 Lit. D. th. 22. l. 12. per Magistr th. 25. l. 17. non im-
 merito l. 18. codicillos. thes. 26. lin. 2. id est. certarum
 rerum lin. 4. legibus Romanis. th. 41. sub fin
 Lege Remnia. th. 42. l. 9. adhibere. th. 44.
 lin. 8. adhibere.

EIDE
UT Cyclops oculo effoss
 Auctor & interit
 Sic sine mente furit populus
 Causa sibi est, quando j
 Ut maneant igitur junctae
 Et populi nunquam diss
 Legibus imperium sanctis
 Et legum imperium vu
 Horreat ut poenas cui turp
 Utq; boni ex merito pro
 Et te, vernantē, STARHE
 Et atq; quod vis legibus
 Ominibus quoq; prosequit
 Proq; salute tuā prospere
 Maeste animo & studijs, I
 tant
 Te ducat virtus, te con
 Sis aliquando pater patri
 Consilij: detur te du
 Servatos etiam ob cives t
 Implicat aeterno flore

Boni omi
 pla
JUSTUS M
 utriusq; in A
 sum Pr
 D.

ur,
 sui:
 cer.
 be,
 ,
 qui.
 ur.
 e, florem
 ustis,
 optime,
 uctor
 na
 r.
 & Juris
 atoraten-
 is,
 Plurima

